КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ЛЕНИН — ВАЙ НИЗ, БАЙРАКХ, ТІЕХЬАДЕ!

ТААН 99 ШУ ДУЗ В. И. ЛЕНИН ВАЬ

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ШИНАРИН, 22 апрель, 1969 шу. № 48 (4865). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парти Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхарчу Советан а Министрий Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна арадуьйлу

В. И. Ленин. Кремль (Москохь), 1918 шу. — ТАСС Фотохроника.

СОВЕТАШ — БАЛХА ТІА

Шоашта хьалхашка латто беххитохкаме декхараш чуйнина кхоачашдеш а хІинц дукха хьо йоццаш д[illegible] кхерда моттигера советаш. Массанехьа чакхдьоьлуш хьалхара сессеш. Халкъо хержарша вІашттІехьйоах хархархоша даь наказаш кхоачашдара хетаьа йола мероприятеш. Цар шоай беррига низ тІабахийтаб хьалххарча деношка дешь бол дика вІашттІехьбаккхара. Советий балха дукхагІа юкъеуэв юрташкара нах, къахьегамхой кхетамца оарцагІбоах тІаІийца социалистически декхараш кхоачашдара.

КПСС ХХІІІ-ча съездо чІоагІа ламкбаьб Советий лоархІам, хІьта митта бекхтоккаме декхарий а оттадаьа царна хьалхашка. ЛоархІам лакхбалара хьежа дукха хьо а дех хІанз Советашкара. Цулукъа хІара депутат Советий балхаю декхарийла за хІанзара декхараша дІадехкача тайпара бола вІашттІехьбаккха.

Нитта шоашта хьалхашка латта декхараш кІоаргга кхета а деш, хьекхаш оца метаргІбоаш бола беш а республика юрта Советаш. Царех я Грозненски районера Гикаловски, Советски районера Советски, Надтеречни районера Надтеречни, Шелковски районера Червленски юрта Советаш. [illegible] ІоалІий цар къахьстта укх тІеххьарча шерашка. Цу Советашна дика мероприятеш оттаьай хашиайтой [illegible] кхоачашдара. Цар хІанз керттера теркам тІабоккхийт В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тІаІийца социалистически декхараш кхоачашде къахьегамхой оарцагІбахара. кхашкара балхаш сихен дикен. чакхдоахаргдола хьалаш ІаламІара. Депутатацэ дика тоабьб наха юкъера къхтама болх. Цар кхетамца нах оарцагІбоал юрташ цІенъяра [illegible], ыьлаш бовгІара. митта [illegible] балхаш дара. [illegible] болх [illegible] цу районашкарча [illegible] комиссеш а.

Къахьегамхой хьашташ кхоачашдара, болх дика вІашттІехьбаккхара [illegible] Советашна [illegible] гІулакхаш [illegible] Наурски районера [illegible]. Укх тІеххьарча шерашка дукха хьалкаха 15.5 эзар квадратни метр хула нах чулахха цІенош, бархІ клуб, школаш, тиклаш, стационеш, [illegible] учрежденеш, дукха нахьхаш [illegible] санаторий [illegible] митта ахы а. ЧІоагІа дукъе [illegible] уж балхаш дена Советий депутаташа.

Цу тайпара болх дика вІашттІехьбаьккха юрта Советаш ахы а я вай республике. ПхьабекІда хІанз а дукха кхоачамбоацараш да Советий балха юкъе. ПхьайІолча Советаша хІанз а бокъонца теркам тІабахийтабаш болх тоабара. хоржамаш чакхдаьхна дикха ца ле а. Бегальъяп тархаркхой наказаш кхоачашдара йола мероприятеш. эсела къестаду производствении кешаш. лерттІа терко ю наха ду бытовой гІулакх шерлара. торговле болх тоабара. Пхьайолча моттигашка юртара Советаш юстаре латт кхашкарча балхашта. Цу тайпара кхоачамбоацараш да Наьсарен, Шалъа, Ачхой-Мартана, МалгІабика, митта кхыча районашка. Цу гІулакх кхы дІахо да мегаргдац. Шенхаштта тоабе беза моттигерча Советий болх.

ХІанз къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкови Советий исполкомаш декхарийла я промышленноста, транспорта, юртбеахама болхлой политически къахьегамен хьинар айдеча керте отта, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тІаІийна социалистически декхараш, пхе шера плана вадеш ханал хьалха кхоачашдара къахьегамхой оарцагІбаха.

Къахьтта терам тІабахийта безам гІулакх да хархархой наказаш, цар Советий балха яь критически замечанеш кІоартта тахка а техка дІахо болх тоабара ходаш беллаш йола мероприятеш вІаштІехьъяхар. Цу гІулакха шерра юкъейза безе хархархой шоаш а. ТІадилла декхар лекхаш хилийта йиш ю цхьаккха депутат. Советий массазарча комиссешка, депутатски постаника, группашка, общественни гІулакхашка чуоза беза беррига депутаташ. Исполкомаш декхарийла я къахьегамхой общественни самодеятельни организацешка дикна практически новкъостьал лоаттаде, цар гІулакхаш партеи правительствай указанеш, къахьегамхой депутатий Советий решенеш кхоачашъяра тІа а доладеш.

ЛоархІаме да хІанз кхашкара балхаш деча механизаторий декна терко яр, цар хьаштам дикна кхоачашдар. Советаш митта декхарийла я наха юкъе бу кхетама болх тоабе, вай городаш, юрташ хозъяра, тоалра дукхагІа нах оарцагІбаха. Хоаш [illegible] вай торговле балхаца, культпросветучрежденешка, наха бытовой гІулакх деча учрежденешка дукха кхоачамбоацараш дола. Из болх тоабара къахьтта терко ю хьал оца Советаш. Цу [illegible] исполкомий заседанешка сессешка.

Советий болх лертийла гІолоага дукхагІча [illegible] за депутатий [illegible] декхараш [illegible] харах. Кулукъа декна терко а [illegible] беча балха.

Къахьегамхой депутатий городски районни Советий исполкомаш декхарийла я Советий балха стили методаши [illegible] оргаІоахаш тоае, моттигашкара хьал кІоаргга доахка [illegible] председательашта, активаш, массазарча комиссешца, къахьегамхой общественни самодеятельни организацешца семинараши совещанеш е. Къахьтта терко е [illegible] хІанз шторарча хьалхаоттабаьча Советий исполкомий председательийа [illegible].

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна, шерра социалистически ахь а йоарцаь чуйнина къахьегаш ба Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой. Шека ши корда хоржача Советаша, сийлахьча юбилейна еча кийчонна юкъе сийленна ланъа а лоацам, вай нехка коммунизм хьалъара декхараша дІадеххача тайпара болх вІашттІехьбоаккхаргхьдар.

ЛЕНИНА ДОШ

ОСМИЕВ [illegible]

«Укх дуне тІа чІоагІагІ фу-дол?»
Из дош дине къуосам да.
Бутуз бе, йоах, лоамаш кхера,
Бакъда, йоахт чІоагІагІ да.
ЧІоагІачреса чІоагІагІ хІамам
Лоьттам букъ тІа дукха да.

«Эттар кІезагІ фу-дол?» — аьлча
Сага шийна хитар ол;
[illegible]
Вокхо «йийха сигле» ол.

Хиттар, [illegible], дІаладьнача,
Кхадарал а [illegible] ол.

Деррег дуне [illegible], хьала,
ЧІоагІа хІандар кІезга дах,
ЦІена мелаш, морІа доча,
Вай уж [illegible].
Бакъда,
Ленин-баьча
Дешал кІезагІ,
Лайнна чІоагІагІ
[illegible] дош.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

ВІаьсти хьалха ю культураш дІалийна баьнаб Гудермеса районе дукхагІа долча бахамий кхаш лелаераш. Къахьтта белгалбаьннаб «Октябра 40 шу» цІача колхоза механизатораш. ХІанзе плавах лебрхІача тайпара 250 гектара тІа шекара свекла, укха дІалийча дукхагІа шерашка тІамалеча баьннаб 277 гектар, хІаьта 635 гектара тІа гІадуергаш дІалийна баьнаб кхьасаоь механизатораш.

Царел дукха тІехьабусаш бол «Кавказ» колхоза кхаш лелаераш а. Дукхьала гІадуергаш мола из юсаш йиса культура дІалийна ваьнаб. ХІаьта тахан-кханаш сакье дІалийна ертае ул а.

Шона а колхоза механизатораш балхаш дика ду.

В. КОПАЕВ.

СЭВ-а СЕССЕ ЙОДАЧА СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА ДЕЛЕГАЦЕХ

КПСС Центральни Комитетов Советски правительствай чІоагІдар ВІашюкъе экономически новкъостал дара Совета члений долча [illegible] коммунистически болхлой партей кулгалхоша правительстваша парте дитташ [illegible] СЭВ сесси йохийташ бола делегаци. Делегацена юкъе вода КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев, СССР министрий Совета Председателан заместитель, СССР Госплана председатель Н. К. Байбаков, СССР Министрий Совета Председателан заместитель В. А. Кириллин, СССР Министрий Совета Председателан заместитель М. А. Лесечко, КПСС ЦК отделан заведующи К. В. Русаков.

ЧЕХОСЛОВАЦИ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ХЬАЛХАРЧА СЕКРЕТАРАГА нах. ГУСТАВ ГУСАКАГА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дог тІара дикъала вуш Хьо Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретарлла хархарца—Чехословаке коммунистий сагІонгахьара хьох боккха тешам боларца.

Советски коммунистий, тхо мехка къахьегамхоште вовз Хьо къахьегамхой гІулакха тІехьара, общества вахаре КПЧ кулгалдарца дакъа чІоагІдара, ЧССР-ера социализма позицеш чІоагІьяра тІехьара денал дола принципиальни къовсацо диларах тарра, марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма, социалистически Чехословаке Советски Союза царчен цеждаршка долча кхьма социалистически мехкашкарчен доларгдоннача доттагІала позицеш тІа чІоагІа латта дейтель дилярах тарра Чехословакин халкъа карагІадьинача социалистическа хІамашта тІабессача кхерама дукъала чІоагІбешнача къовсама чоалхаярча хьалашка къонах дола, дерригІа ник хьабахьш, коммунистически [illegible] кхетадаш хье хилар хьахьекхай Іа.

Тхо дог тийша да, Чехословаке Коммунистически парте, шай Центральни Комитета кулгалла [illegible] ларгхилярах.

Цу тайпара моттиг [illegible], социализм хьалхІанзарча этапа лоархІамей чоалІаней декхараш толаше кхоачашдир, творчески, кхолдама къахьегаме йоккхий котальгаш яхар, мехка халкъа боарам дІахо айбар лоош Чехословаке коммунистанта, деррига дакъа ловпа боккха безам бар тха.

ЧІоагІлуйла КПСС-ен КПЧ-ен цхьоагІо — Советски Союзен Чехословаки Социалистически Республикай халкъий доттагІала чхьала леладу гІулакхаш дІахо дегІаккувлара а чІоагІдера а бола боккха тешам.

Л. БРЕЖНЕВ.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь.

1969 шера 18 апрель.

ИЛЬИЧА ХЬИЙХАЧА НОВКЪА ГІОЛЛА

С. КОВАЛЕВ, ФИЛОСОФСКИ ІИЛМАЙ ДОКТОР.

Цхьа шу мера диссадаш адамий исторе чулх сийлахь - деккха доттІихьача — В. И. Ленин ваьча [illegible] денз 100 шу диза. ІІадда а дерригамма Ленина идеи [illegible] гІуллакх [illegible] хилара, [illegible] [illegible] къахьегамхой социализма кхьамаш [illegible] безамаш лоттабеча къовсам сийлахь - бокхий котальгаш ях.

Вай вахар хьаьста гІадлахах лоархІам Ильича хьийхача тайпара дий хьожаргда вай из ваьбІаь шу дизара кийчо ен. Ильичахара [illegible] боарам боацнам боккха безам хьа а хьокхаш, советски наха, предприятей, гІишлоший, колхозий, совхозий, Іилман учрежденей коллективаша тІа-тІа хьинаргІен шерадІен социалистически ахь йоарцаю сийлахь - денахача денна яха йоагІача тайпара накъаха нІе шера плані хенал хоалха кхоачашъяра. Из боккха-цІена ленински традице а!

Коммунизма цатериально - технически база хьалра сийлахь - доккха чоалхаяна декхар кхоачашдеш да советски халкъ. ВрІ мехка коммунизм хьалъяра ленински программа бокъонца кхоачашъялга да из декхар. В. И. Ленина белгалбаьккхаб ше дийна волча хана дІайоладелларг Іалма [illegible] революци [illegible] [illegible] тельни низаш [illegible] доттагІаллашта капиталистически производствени отношенеш хІалаьа дІахьорга кхойчаде лезаш хилар. Цу ідхьа хиннг Ленина белгалдаьккха, коммунистически общество хьалра керачІоги [illegible] бар тІа мера [illegible] [illegible] дІалийна [illegible].

[illegible] білар (Соч. боала гуллам, т. 30, оагІ. 118).

Деш дола хьамаьл экономика дерригна доккъош, цу дакъе а къахьтта юртбоахама производство хІанзарча эттара тоньшагІча техника дерд тІа кху дІахо а кийчъара къахьегахь да. Текника ергаІоахаш тоалра, производства рационализаци йола доккхо оага дерригача халкъа тахара гІулах а хинна дІаэтта даза. Уж декхараш кхоачашдар — сагота данза дергдоацара вай мехка беррагача къахьегамхой сийлахьа гІулакхна. ХІана аьнча цу тайпарча накъьаца мара аттача боккхалургбаь болхлойн ахархойн къахьегам, къадуллургдац вахара мел из рузкъаш. вІашттІехьдовалалургдац. Ленина аьначох, керда строй — коммунизм къахьара строй — капитализм шиа а аь котбоаккхаргболу [illegible] керттера [illegible] дІаэтта хьаи йола къахьегама оцарпе дахкъелга.

[illegible] парте Советски паччахьалкхена дерригна гІулакхаш халкъа эшар кхоачашдара, из [illegible] пун хьа [illegible] [illegible] Советски Союза хІара гражданина. Къахьтта дукха гІишлошъераша а лакхдеш, боккхой дукхадача категорешта алеш лакхдар, дика кийчъача квартирашка хІара шера миллионаш нах чухоашабелга Іалашеш дола чуІе гІерсаш хьалделга шерра даржар, колхозой а Іодьне лоцаш, пенсешши Іаламен гІулакх тоалар, социально-культурни мероприятеш хьахеш ахча тІа - тІа дукхагІа хилар, — из долла хІама а дукха кхьдараш а — къахьегамхошта хьачуй Коммунистически парте из йола ленински йоккхо бокъонца кхоачашъяр хІинар. Шоай аргІанна, из долла хІама гуш хила дезаш а гургдолаш а да хІара советски [illegible] дерригача халкъа, еррагача пачхьалкхенна эшарий, къахьтта а общественни къахьегама оасарле лакхъяра йоккхо дукхагІа ярпа.

Советски индустре къахьегамхоша, промышленни продукци 8,1 процент дукхагІа йоаккхилга Іалаш а деш, керттерча хьокхамашта тІехкхоачашьяьй 1968 шера план. ДІадало шу чакхдолаче хана а тІехьа планировани экономически стимулировани кердача системагІа бола беш хр 27 эзар предприятие. Юрта боаламера дакъха ерриг продукци 31 миллиард сома махка а цІанкха ца хилачча тайпара дукха а хилар. Дикка лакхбеннаб колхозхой къахьегамах теда мах. Пятилетка дикъагІча шера доккхий декхараш тІаийцад городийи юртийи къахьегамхоша.

Іилма - технически прогресса, къахьегама оасарле лакхъяра декхараш кхоачашдеста яйхха дуэзадена да социалистически производства къахьегамхой квалифика[illegible], [illegible], цар культурно - технически боарам айбенза боаг [illegible] [illegible] Кагирхошка ше [illegible] [illegible] латт цар [illegible] [illegible] шоана из кхоачашлургдац хІанзара еррига знанида караерзайча мара» (Собраний бизза гуллам, т. 41, оагІ. 309). Ильича из указаний къахьтта бокхача лоархІаме я тахан.

В. И. Ленина аьнад, керда общество хьалъяра декхараш Коммунистически парте толаше кхоа-

(Нисттедолар 2-ча оагІо тІа).

1969 шера 1 Майна хетадаь КПСС ЦК ТІАХЬЕХАМАШ

1. Дикъала хилда 1 Май — империализмана духьала, машара, демократена, социализмана тІехьа лоаттабеча къовсамерча къахьегамхой дунен халкъашта юкъера солидарноста Ди!

2. Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

3. Дикъала хийла марксизм-ленинизм — массаза а дийна латта интернациональни хьехам, социализми коммунизми котъяккхар дукха лоаттабеча къовсаме дерригача мехкий къахьегамхошта никъ хьеха сирла!

4. ВІаьшерешашка яхийла Маркса Энгельсен революционни хьехам тІех хьалкъалца дІахо хьабечувь, Коммунистически парти хьаьнун, дунен тІа эгтара хьалхарча болхлойи ахархойи социалистически пачхьалкхенна кулгалдьчуй — Владимир Ильич Ленина цІи!

5. Хоастам хийба сийлахь-доккхача советски халкъа — ленна холча коммунизм хьалъеш волчачоа, пергІазонна, машара, къахьегамхой праза тІехьарча къонахчаа долча къовсамхочоа.

6. Дикъала хийла Советий Мехка турпал болхлой класс — СССР-е коммунизм хьалъяр дукха лоаттабеча къовсамера хьалха латтен дІахьалхаккхулен кхолама низ!

7. Дикъала хийба турпал колхозни ахархой — коммунизм хьинаре хьалъераш!

8. ЧІоагІ а луйла, тоа а луйла болхлой классеи колхозни ахархойи цхьоагІо — Советски социалистически пачхьалкхен йохаргІоаца лард!

9. Дикъала хийла советски халкъа интеллигенци — коммунистически общество хьалъеча хьинаре дакъа лоацар!

10. Даим даха а дахалда, тоа а луйла СССР халкъий вежарашка дола доттагІал йохаргІоаца цхьоагІон!

11. Дикъала хийла советски халкъ ленински новкъа гІолла бІубенна коммунизма котальгна дугаш йола Советски Союза Коммунистически парти!

12. Советски Союза къахьегамхой! АйкагІа кхотале Коммунистически парте ленински байракха кІал.

Дикъала хилда сийлахь-доккхен дохаргдоацен парте а халкъа а цаІал!

13. Дикъала хийла къахьегамхой депутатий Советаш — бокъонца йола халкъа Іадала органаш!

ДегІа а ухийла, чІоагІ а луйла советски социалистически демократи, лакхлуйда мехка гІулакхаш дола дечаре къахьегамхой хьинар!

14. Дикъала хийла советски профсоюзаш — лостам теларен дола дарен школа, коммунизма школа!

15. Дикъала хийба советски кхалнах — коммунистически общество хьинаре хьалъераш!

16. Дикъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гІонча резерв, коммунизм хьалъеш боахача къонабалий хьалхалатта отряд!

17. Советски тІемахой! ТІемен политически кийчо еча керда толашъй дайа, фе а империалистий мохкагІа агресса юхтина массаза кийча а лийа!

Дикъала хилда Советски Союза турпал Гер[illegible] защара Низам!

18. Хоастам хийба вай дахьен дезе доазонаш къонахчал лоцаш лорадеш латтача майрача советски пограничникашта!

19. Советски Союза къахьегамхой! Политически фел лакхагІа айе! Социализмах машарех моастагІаша леладеча тийшача балхашта жоп дургда вай кхотадалар, дисциплина, вІашттІехьдалар чІоагІдарва!

20. Советски Союза къахьегамхой! ЛакхагІа айе пятилетка ханал хьалха кхоачашъяр духьа, Ленин ваьча дийнахьа дену бІаь шу дизара даха доаггІача тайпара накъьадахар духьа лелаю социалистически ахь!

21. Хоастам хийба коммунистически къахьегама ударникашти коллективашти!

Хоастам хийба производстве хьалха латтараши новаторашти!

22. Советски Союза къахьегамхой! Къовсам лоаттабе Іилманен техникани карагІдаьннараш сихагІа производствана юкъехахьар духьа! ТІадийрае хьайенна хІанзара Іилма-технически знанеш!

23. Кхалнахах а маІача нахах а бола болхлой, инженераш, техникаш! МассоагІа лакхъе производства эффективность! Къовсам лоаттабе производствени фондех, бехках, материалех пайда дикагІа эцар духьа, проектех [illegible] ера ханаш лоацъяр духьа!

(Нисттедолар 3-ча оагІо тІа).

1870 ДАИМ ДИЙНА ЙОЛЧА БАЬЧЧА ИДЕЯЙ СЕРДАЛ 1969

КАГИРХОША ЛЕРХI

ВЛКСМ ЦК VI-ча Пленумо решени хьо юбилейни шера Ерригсоюзни ленински зачет чакхъякха.

Республикин комсомольски организацешна ленински зачет массехк этапах чакхйоаккхаш я 1969 шера апрель бетта денз 1970 шера апрель беттага кхаччалца. ДукхагIа йолча районашка йиъ этапагIа чакхйоакха из, хIинта гор. Грозни, Сунженски, Грозненски районашка — ших этапагIа.

Ухх апрельски денош республикерча дукхагIа йолча комсомольски организацешна собранеш хилнай, цига кагирхоша йийнай Ерригсоюзни ленински зачете шоаш лоацаргдолча дакъа программа, хIара комсомольцо декъда белгалдаьд В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара юкъе ше къахьегамца лоацаргдола дакъа, шIераш ахьар ше Iамаллергдолча ленински балхий, общественни поручени дIанищар. Цу собранешка чIоагIъдий ВЛКСМ-а чекашкара ленински зачет дIаийергйола общественни комиссеш. Белгалдоалаш гIулакх да цхьорд юкъе комсомольски активистий хана дIа Iеш предприятей кулгалкхой, къаьнара коммунисташ, партийна болхлой а хилар. Масала, Грозненски химически комбината комиссе председателалла чIоагIваьв парткома секретарь, исторически Iилмай кандидат В. И. Захарченко, Грозненски горедской комиссе директор за марксизма - ленинизма сайрйнарча института директор Я. Н. Розенкафт, къмбола партийни болхлой.

Ленински зачета юкъеннахача хIара комсомольца зачетни книжка декъад комиссе яьча решенешка хьежжа комсомольцашна шоай декхараш кхоачашдаь белгалонаш дIаязду.

Зачета тIа лерхI ленинизма ларъдаш кериерзакра процесси айхха дезаш хулга а коммунизм хьалъба декхараш кхоачашдеча кагирхоша юкъерчал лоацаш дакъа дацилта а. Масала, кагахьа санна комсомольски организаци кагирхой балха дисциплина хьакъехьара, бар социалистически цхьа лакъа лацара хьакъехьара дешаш лууша хийчуле але, цу яьна къаьстта теркам тIабахийта беза коллективашка: «Советски Iаьдала эргIанара декхараш», «Сийлахь-йоккха почин», «Хьо мишта вIашаIIоллаергья» яхараш санна доле ленински балхаш.

Грозненски локомотивни депо комсомольцашта шийтайпара хилар 12 апреле юбилейни коммунистически субботникаш. Цу денна хьалхагIа а кхийдел набар комсомольцаш. Цхьашка дийнаха политучилищешна берригача комсомольцашна болчча беса Iомабир — «Сийлахь-йоккха почин» … В. И. Ленина болх. Цу хана ше субботнике кхачаш…ергйола задани белгалйир. Из бахьан долаш юххера а, 12 апреле субботнике баьккхача хана, из башха-дика гIулакх дIадоладалара истори дина хоаш бар. Цудухьа из чIоагIа бехктохаме лерхIаш къа а хьийгар. Миттта бераш тIабаха хьийтача къих хьехииар — тоабъа телловса, гуллаь итташ тенавIи тиша вьшк, дIагIа а кIиреш теха а бIаьли гIаьааш. Цу дийнаьха къонача ремесленникий, республика иттат эзарга болчча комсомольций зачетни книжка тIа гулалар Ильича юбилейни кийчи яр шийере дакъа лоацаш язъна iенал дел доле керда йоаллоь. Ерригсоюзни зачет чакхйоакх…

…кхача дика комсомольцашта кагирхоший шоайла проверка яр …ex цаI хила йиш йолаш а хила езаш а я ленински урокаш. Цар лерхIаш бола дикъ бокъонца ба а ба кагирхошка шоай производствени общественни бейш, къахьегамнара коллективашта шоай гIулакхий ленинизма повешгарра теоридеш. Духьал из цуй город Грозненски электро - механически завода комсомола дукха ха йоацаш «В. И. Ленин къахьегамн социалистически дисциплина хьакъехьара …ски урок чакхйоаккхилга дIаяIIадолача хана лийрийр. Ерригсоюзни Ленински зачет чакхйоаккхача хана Ленински теоретически тIехьале Iомаьра форман къаьчалургьаш айхха комсомольски собранеш, ленински урокаш яра. Ленинаьм кIоаргга дешара хайбаьяйка, комсомольски белгалонаш дешара кружокашка, семинарашка, политически клубашка Iамалга вIашIехьаккха шейсаргья комсомольски организацешта. Ленински зачет чакхъянкхара комкъостал … дено кагирхошта юкъе беча массаже - политически балха эргIаи сийстой эффективность айира.

Ленински зачет йолча хана тоакаш лайнаш дергдоц хIара комсомольцайн общественни поручени кхоачацара. Цу хана тIехалле лоа хIаьргача сагa хьашташ а уйлама а ма дахара, кагирхоий общественни гIулакхаш юкъе хьнаре дакъа дайра инициатива доп из хулга.

Ленински зачета шоалгIа этап 1969 шера май, июнь беттанца дIайоала а сена, комсомолаш В. И. Ленина цIи тилла 45 шу дузаш чакхъергья. Цу хана комсомольски организацешна уйла тIахийта еза кагийча наьн мехкарашка шоай общеобразовательни, политически, технически доараш лакхбаьра декхараш мишта кхочашду хьожаш: чаклдаьнача дешара шера итогаш е еза.

Зачета кхоалагIа этап чакхъергья Ленински комсомола 51 шу дузаш. Цу хана комсомольски организацешна аькхи бахьа балха итогаш ергья, комсомольски политически дешара сеть вIашIехьйоаккхергья, аьнна ергья «ВЛКСМ 50 шу дизара кагирхошта коммунистически кхетам балара декхарий хьакъехьара» КПСС ЦК сойш кхоачашдеш хIара комсомольски организацешна балха.

Ленински зачета йиъалгIа этап 1970 шера апреле дIайолалу. хIана из хIара комсомольца шийтайпара общественни аттестаци хина дIа а оттаргья. Ерригсоюзни комсомольски собрани хургья меттиге «Ленина сиина болх бе, деша, даха» яхаш девиз а йолаш. Ильича юбилей хьатIехкхачаш хIара коллективна туччахьарча комсомольски собранешка, партен комсомоли ветеранаш, партийни болхамеш кулгалкхой юкъе а болоа йолча комиссен решенаш ергья дакъа лоацаш вал волчо Ленински зачет дIаллара.

Ухх денюшка республика ерригга а хIара цу дийна йолча комсомольски организацешка дакъа лоац ленински зачета юкъе, хIара вIашигача сагов йоiон шоай лерригга тIааш тIадохийт парте шовех бейре тешам сийленца кхоачашбарна В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара баха боагIача тайпара кхахьабахара я.

А. ПЕНЬКОВ,
ВЛКСМ обкома организационно - комсомольска балха отдела заведующь.

Дика чакхъяьлар сийлен вахта

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца наькъахара докъхий социалистически декхараш тIаийцад КПСС XXIII-ча съезда шIерагIа Грозненски крекинг-завода шоллагIа цеха коллективо. Цо дии денамд пятилетка дийлагIа шера план 23-ча декабре кхоачаьрьс. арахенача продукцега дIайоди мах 0,15 процент лохбе. Электроэнерги, Iа, реагенташ кхоарах пачхьалкхена кходергда 40 эзар соагIа сом, 28,5 эзар сом пайда бергбола рационализаторски предложенеш производствана юкъехьоргья.

ХIанз цехе даттача гIулакхаша хьахьих уж декхараш лаьрхIачул дукхха хьалха кхоачашдергхилар. Хьалхарча квартала план 26-ча марта кхоачашйир цеха болхлоша, хIаьта бiь бетта задани 27-ча апреле кхоачашъе лерхI. ХIанзалца арахенача продукцега дIаяьд мах 0,18 процент … шерашта хьалха … стически декхарах лаьрхIача … процент дукхагIа. Из бахьан долаш 26,5 эзар сом пайда баьб. ХIаьта электроэнерги, реагенташ кхоарах, мехкдаьтта продукташ, бедал кIезигагIа йоарах хьалхарча квартале пачхьалкхенна кходаьд 34 эзар сом. Производствана юкъейоаьхача рационализаторски предложенешка баь пайда 5,1 эзар сом да. Планах ремонт ца еш хIара установкаш 42—45 дийнахьа бусн бола йейта дезаш 65—70 дийнахьа бусн бола дейт.

В. И. Ленин ваьча денна наькъабоагIаш къахьегаме вахке а этта болх бу коллектив. Хьалхарча ах бетта задани 105,7 процент кхоачашьай. ШоллагIча ах бетта чотах арахьйаи дукхаа эзараш тоннаш продукци. Уж толамаш цар лерраду В. И. Ленина ваьча денна.

Мишта къахьегача тха цеха коллективна боккха кхаь хиниаб ухх декошка, — аьлар цеха начальника мов. Сухоребриков. — ДIабахача бетта баьча балха итогех завода цехашта юкъе хьалхара моттиг е хьажаш, 200 сом преми сийй тхона. Тха цеха коллективаш я заводе церра кара тела Цiе байрахь а.

Къаьстта дика къахьегаш я цехе Чуприн Виктор Петровичий кулгалду № 9-10 йолча установка коллектив. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелача установка технологиена заводе еррийна установкашта юкъе хьалхара моттиг аькхар талахаре иеш тIокхача ше — кхо ди хьалха. Царна хьожаьй 70 сом преми. Ухх бетта безалах цIенъ лоархIаме продукци хьанъоастаррах арахецна продукци лаьрхIачул барзi бIаь тонн совъьнинай. Ер шу доладелча денз плана соагIа кходий 5 процент Iа, 1,5 процент реагенташ, кхо процент электроэнерги. Из бахьан долаш пачхалкхенна кходаь ахча эзараш соммаш да.

Уж къахьегама толамаш доаккха дикка къаьна аьнд рационализатораш а. Установкерча технологех хIара кхоалагIер рационализатор да. Ухх шера тIайиача социалистически декхарах производствана юкъейоаьн … рационализаторски предложенеш, хIаьта хIанзалца … 7 предложения. Цар боккха пайда баьб пачхьалкхенна.

Миттта дикха къахьегама уомаш дахара керторра балхан да къахьегам книжа вIашIехьйоккхь. ХIара дийнехь ю баьча балхан итогаш, нийсденна кхоачашбанаршиш дIадаьяра до декхарашта белгалдох. Цуд соагIа бутт чекхбаьча установка болхлой дукъарча собрание гулдаьв дIабаха бетта декхараш доа толамаш, керда социалистически декхараш тIаш. Уж миштта кхоачашду хьежаш из хаддаш тIадохош лоаттабу установка начальник а, балха тIа … а коммунистама.

… тIехьарIа болхлой … дикагIа оагIорахьа … — бойх нов. Чуприн. ДIадахача шерашка дикагIа болх беча бригадаента дукхагIа телар алена. ХIаьи кхьча тайпара да гIулакх. ДикагIа е вогIа болх бу ала йиш йолаш бригада ю. ЦаI массанена тIехьа массава а цхьанена тIехьа якача коммунистически принципах къаьдьт установкерча технологашна. Цудухьа массане а цхьатарра эц алапи.

Балха тIара отношенеш а хувнеш. Ухх тIехьарча шерашка къахьегама е производствени дисциплина, технологически режим толхаьа нагахьа моттиг нийсланн. Цу тайпара гIулакх нийслеча из лууш установка бойхлой юкъарча собрание. Цул соагIа керда балха баькхача наха юкъе а дукха кхетама болх бу йошкха опыт йолча, балха тIа хьалха латтача технологашка.

Завода массайолча установкашта хьакдам телаш, миттта дика болх беча установка коллективе хьнаре къахьегарна белгалаьнанна а бокххагIбола операторий В. И. Янушевич, Г. Н. Жадько керте латта сменаш. ХIара сменагIа нормаш 115—120 процент кхоачаш я еш, дика къахьегама соагIат кийчадьд цар тахан … деннa.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: сменагIа баьча балхьх лаьша нов. Янушевич керте латтача технологашца беседа еш за установки начальник В. П. Чуприн. И. Плиева сурт.

ЛЕНИНА КХЕТАМЦА

Дукха хь йоацаш ленински … парткома секретарь … Цу школа пропагандистий балха опыт … дикагIъер представени партийни собранера хьалха … Карабулака … мехкдаьтта … Ленински халкъа школа пропагандиста. Из школа цо чIоагIа могаярах цига хьакханза цIа ца вена чIоагIо йир ах.

Тхо дIакхьовча (…) доккхача берий гIар-тайо берий беш иов хьалдизадяр. 150 мехкдаьттахой бер да чига.

Шой хана В. И. Ленина чIоагIа теркам тIабохийташ белгалдаьхад бера, из вIашига долча хана дешар коммунизма идеалаш езайоллаш, шоай мохк, халкъ дезаш кхедар вай массаме эггара лоархIамегIа дола декхар хилар.

Цудухьа тамаш я бац йолаш дац берий беша дешара - кхетаме балха программа юкъе В. И. Ленина образо эггара лоархIаметIа йола моттиг дIалохаш хилар.

ЗIамигача Володий, В. И. Ленина цIи ня йоазаш цхьа бер дац берий беша. В. И. Ленинах лаьца …алеш Iомаду указаш: «Ленин параде», «Ильич вазо ткова», «Ильича портрет», «Ленин берий беша», миттa кхидараш. Ухх тайпара стихаш еш: «СоагIаг», «КIаьнки Ленинах», «Ленин школе» дукха хьыраш.

Берий массанена дукхавезача сагацара бIаэм совбаккхара, цуй дикагIа йола сага, коммуниста, къовсамхочун амалаш царна йоазайтара берий беша коллективо эггара хьалха лаьрхIад В. И. Ленина вахари цун къахьегама … кIоаргагIа Iомабе. Миттa хьахьар дIадахача шера берий беша В. И. Ленина биографь Iомадо школа. … дешаш.

…школица, районе эггара … йола школа я из хIанз. Цу … дукха даьд школа пропагандиста Елена Михайловна Мусатовас —мехкдаьтта доаккхача промысла управлени гIалота.

Институте деша ягIача хана денз общественни балхаца гIулакх долаш хиний Елена Михайловна. ГеологIалла балха а этта ленингIа партe чаенала ше дIайIазча гIоне хьы а чIоагIбеннаб къовача къахьага марксизма - ленинизма произведенешцара безам. Из бахьан долаш сайрийнара марксизма - ленинизма университет чакхъаьккхай цо, мехкдаьтта промысла управлене семинарски … деш яхаь. …

Занятешка … В. И. Ленина вахарах, цун теоретически тIехьаленах, къахьегама кхьигах лаьна дукха литература деш цо.

Цун балхах лаьца ухх тайпара дуьц воспитателa Валентина Александровна Белова:

— Ленински школа дукха лу… — знанеш лакхаь, берашта доагIача бесса кхетам балара, уж, коммунистически мировоззрени йолаш кхебара ноккъостал ду, Елена Михайловна Мусатовайна эггара доккхагIа дола соагIат хет цунах. Цудухьа шой берригa еш, знанеш дIалу цо вай тIехьале политически а морально а уккхIенa бийлаш, вай мохк, сийлахь Ленин, цун парте … кхебора гIулакха.

П. АРТЕМЕНКО,
КПСС Сунженски райкома агитаци и пропаганда кабинета заведующий.

ПРАГЕРА В. И. Ленина 1912 шера ухх … РСДРП Пражски конференции. Ф. Литвинов сурт. ТАСС Фотохроника.

ИЛЬИЧА ХЬИЙХАЧА НОВКЪА ГIОЛЛА

(Чакхдаьлар. Доладар 1-ча оагIо тIа).

чаьлергдаш политически, экономически, культурни гIулакхий дерригача довзьюшта деш дола дола цо нийса, бокъонца йолча Iилман ларда тIа вIашIехьдаьккхача, общественни отношенеш из хаддаш эргайоахаш тоабей мара. Цудухьа вай парти нийса цу указане лерагIа йола. Советски общества …харера ер тIехьара шераш производствени коллективийн хIара къаьсттача къахьегамхочуни гIулакхий планировании экономически стимулированни эргаьнакха товара декхар шийна хьалхашка оттадаь йола бохкама реформи чакхйоаккхилга хьалха а ланьа дIадолахаш датт. Реформа хIинзал а хьахьиккхад шой дика гIулакхаш. Промышленностерча санна, миттта эрта боахамерча а гIулакхий еррнача оагIоний лараа тIа а уж теркалъеш е керда гIанни даха лаьрхIа я парти, Советски правительство экономикашна дола лара методаш эргайоахаш товара хьакъе. Экономически реформа йиза чакхъяккхар — лоархIаме общественни декхар.

Марксизм - ленинизм — коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсамера вай тешаме герз. Парте дIадех, марксистско - ленински теореи пропаганда еча хана, цхьан оагIорахьара догматизм, начетничество, цитатничество, юкъе ца яйтилга, теори вахарах, коммунизм хьалъара, хьаьдача декхарех дIа ца хадийтилга, вокх оагIорахьара — теорена еш йола пропаганда айха практикашна тIа, эргIанара мара йоаца решенеш Iомаьр тIа, предприятей алхха технологически дешиш къостамр тIа ца свинаяла, тIаьхха кун малаш хургдар мировоззренчески проблемаш йистьаййтар, болхлой класса сийрдача уйлайн идеалийн хIанз Iотоlаергдар.

Революционни теореи творчески, бокъонца ленински мишь лелабара тIехье латт партн коалашбоалаш. Цо дIалех коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсамш дерригa сагатагIа дола декхараш марксизма - ленинизма сердалонна сийрдадоккхага, шоай хIара деннара хьакха гIулакхаш … уж массала а вай къовсамо юххера а кхоачашхе лерхIарашца дуьзалга, шоакх къаьст - къаьстачар хьегача къвиа дерригa халкъа кардгIдуьлача сийлахь - доккхийча хIаман дакъа хилорах бIаргага царна ховага. Цу гIулакхан сийлахь - боккха материальни ниэ а хине дIаотт марксизма - ленинизма революционни теори.

Ленина къаьа санна дуьххаза я белгаlаьххаа, социалистически пачхьалкхе дукхьал аах сагтетаме хилара, мохк дегIахувлара дерригa декхараш кхоачашдеча шор хьанаре дакъа лацарна чIоагIа хилар. Цу тайпара хьахар шаьрдар дукьа Ленина чьхад дани йоккхо е демократи дегIахувлара, пачхьалкхена долл деча къахьегамхой тIа-тIа дукхагIа …съезора. Уж указанеш кхоачаььва из миттa Советий, къахьегамхой массови организацей — профсоюзий, комсомола, кхечар гIулакхаш къаьстта а ухх тIехьарча шерашка массе оагIорахьара тоадеча вIашIехьдаьккхад вай парте.

Капиталистически строя гаденхараштe ревизионистски лагерерча кар зурнкачашеш, социалистически, бокъонца йолча халкъа демократизмац дукхала а баьича, тахан чIоагIа гIар айхь бегe вIашхе ца мелхи духа бокъонца йола партгIатовах, «цIенача» демократех. Цхьабакъда, уж … ир йолча халкъа демократех … а. В. И. Ленина хьийхад партгIонах дола дом къаьла - исторически кхетаде яхаш: хьанна, малагIча класса, сенна лаьрхIа партгIо я? ВIашдукъал датташ йола классаш, хIаьта хIаш — шоайна къовсам лоаттабеш йола вIашкухьаллатта общественни строиш а дахарах къовсам лоаттабеча кигах цхьане партгIато вом партгIатовах а боаккхам хулаш я. Буржуазе партгIато — из я къахьегамхой боацабарех Iазане лоаттабера партгIато. Болхлой класса, мугIарерча адамашта бокъонца йола партгIато IалашъIра цар моастагIаш, … лоаттадераш партгIатонех баха бела. Ревизионистски элементаш дуьнаш дола социалистически обществе политически низаша партгIата лоаздаш делга хиайта йиш йолаш хIама дац: цо кхь меттаоттадахургдеташ ве дергаш къахьегамхой эгера чIоагIагIа долча хьаштанта, цар бокъонца йола партгIато вIайолахкаргья.

Социалистически демократе — бокъонца йолча халкъа демократе — корта бехача анархистски гIулакхашна юкъа цхьякха хIама дац. Из хила йиш йолаш ец дисциплина йоацаш, общественна пачхьалкхена къахьешна гражданий чIоагIа бехктохам хеташ йа хуле. В. И. Ленина хьийхад, социализм коммунизме бахьан долаш къахьегамхоша лоаттабеча къовсамера керте латта маз хила йиш ар я хила безам ар я частеш дцалахьена юхадаккха йола, дикагIа вIашIехьйина, шой гIулакхашца дегIаухан йола йоккха машинни производство хьакхьахкаш йола болхлой класс мара ма. Марксизма-ленинизма цу лардерча тезиса духьалбахьнаб ревизионистий. Царех цхьабараш лоара социалистически обществе хьалхе лелара дакъа интеллигенеи кхоачаделга, вокхара — ахархошта. Цхьабакъда, истоpe хIанзе а кхе санна дукхахоа а, цхьахьмхад кортамукъале бахьан долаш лоаттабеча къовсаме къахьегамхоех цхьа дерригча кхача доакъошта керте отта могаргдолаш ар алхха ше ма мара болхачу болхлой класса хеташ дола марксистско-ленински хIамаш баь хилар. Социализм механикарча ахархой, интеллигенте дег тийнад болхлой классацарча шоай айххача цхьаьагIено мара шоаш масса тайпарча Iазамах бокъонца мунъабоахаргбоаннага, цо мара шоай хIама бокъонца толдергдоцилгах.

Цхьабакъда, болхлой классага шой исторически миссе кхоачашъяургья, нагахьа санна цо шой … — … теорех кхайна, демократически централизма принципаш тIа вIашIехьъьнна, мугIарерча адамашна айхха йозаленна йола коммунистически парти хьийой мара. «Пролетариата диктатура кхьча тайпара хила боь … — белгалдаьккхад Ленина. — Коммунистически партега гIоаллa мара» (Соч., баьзa гулам, т. 43, оагI. 42).

Шоаш лелаеча тайпача балхашна аьттехьара барам … миттта «аьрдехьара» а ревизионисташ духьалбаьнаб кулгалдара дакъа коммунистически партешка кхачара. Социалистически обществе на … политически культурни вахара кулгал дергдолаш парти метар класса, профсоюзи къмйола организацеш духьал а аьха партена … дIаоттиe гIарт аьттехьара ревизионистий. Аьттехьарча ревизионистски элементий гIулакхаш парти ше йохайра, цуй цхьоагIо бухьцихкхара цунна юкъе фракцеш группировкаш «вIашагIболлаера» тIадерзадаь да. Кхетадеш да, обществера шой дукхал дара дакъа цу тайпарча партега лелаорг ца хилар. «Аьрдехьарча» ревизионисташа, белгалой хаьча …, вокх оагIорахьара, цхьабакъда, миттта йолчо коммунистически парта, Мао Цзэ-дуна группа бюрократически, диктатори уйлаш кхоачашъергйола герз ду цунах. Аьттехьарча а «аьрдехьара» а хьега хьа шоай чIагIагIа дола хьашташ бахьан долаш лоаттабеча къовсаме къахьегамхой кортта бовлаш битара, уж мугабайтара тIадерзаль да.

Вай парте тешаме лораю партийни строительства ленински принципашна шой чурча вахара нормаш. Цунах латт хIаьло цо ноталонаш йоахаргьмларах бола тешам.

Социализм бахьан долаш къовсам лоаттабеча юкъа хьавIашIехьаьаьнача советски саго хьыхьеххад. хIара деника хьа я хьокх, шой башха-дика гIулакхаш. Социализм бахьан долаш, вахара … социалистически эргалонаш яр дукха шоаш лоаттабеча къовсамца адамах прогрессивни накъаьна дегIакхуьлара керте оттабаьб вай мохк советски наха, машара, демократеш, социализмана тIехьа латтача берригача къовсамхой чIоагIIален догдоахийаса а аь дIаоттабаьб из.

Цунна дувзадена, цхьабакъдар лаьча, ца зувш дита йиш яц хIанз а дIадахалза дола хирцахьара гIулакхаш: къахьегама дисциплинен телхаелга, балха тIерабуьлалгеш тIехьабусилгеш, балха тIа вегар лелабелга, брак елга. Моттигаш нийслу лечкъорш деш, къаьстта а кагий дараш, халкъа рузкъаш хьурмит ца деш, из телхадеш, долдеш дола гIулакхаш леладеш, Iаткъаш дa шарча заьах юхедиса. Масала, пацюнальни лелар, класса болхьо наIеча сагачо нийсса ца лархIар, бите леладу ца лоагIа хIамаш—хьаракъаш мелар, юхмачкхьа лелар, кхьидарахь санна дола гIулакхаш а. Кхетадеш да, цу еррига обществана дукхаьларча уйланеш гIулакхаш вай юкъарча гIулакха зе деш хилар. Цу тайпарча хирцахьарча гIулакхашта дукхала къовсам лоаттабар, къахьегамнеш обществени доалахьенец социалистически гIулакхаш леладелга доладергдола уйла дег чу йоссар, СССР халкъий доттагIала кхоачахьа интернационализма … чIоагIъяр, ширача замах юхедиса ше гIулакхаш бытерa дIададахар, кердача, коммунистически морала принципаш, социалистически общежите бокъонаш юкъекхаьари чIоагIIяри —из да бокъонца массе хана а доллача хIаманна а ленински васкетaш кхоачашдар.

Коммунизма гIулакха бовран боацаш чIоагIа мутIахьа ба советски нах. Коммунистически парте коммунизмашна боаран боацаш чIоагIа мутIахьа хургбоача, из котьаккхара шоай дерригa низаш дIадаьа хийча хургбоача уйланца хьалкхебу уж, вай тIехдаьнна доккхийча толамий санна, миттта вай вахаре нийслун йолча халайнаш а … нах бе, уж эшае ха Iомабу.

В. И. Ленина указанеш кхоачаш а еш, парте айю къахьегамхой революционни фся, социализма моастагIаш долча империализма низаша лелаеча тайпача балхашта чIоагIача идеина дуккхьалатта Iомаду уж. Къаьстта боккхача лоархIаме ба хIанз буржуазни идеологина духьалара къовсам. Цхьаккха тайпа «дуьне хьалхьашта юкъера закона», цхьаккха тайпа «боарамаш» долаш бац хIанз прогрессивни низашта духьала империализмо лоаттабу идеологически къовсам, из лоаттабу тотальни тIема, пропаганда, вешта аьча вай протавина кара еда йоагIача средствашца.

Советски Союза Коммунистически парте, аьттехьара, буржуазно-реформистски ревизионистски идеологий оагIонгахьара санна миттта «аьрдехьара», кагий буржуази ультрарадикальни оагIонтахьара а чугIерта кхейна пропагандаш, цу дакъе идеологи, юха а бетташ, лерригIа, … хьовсам лоаттабу бIарча цхьа, интернациональни хьекам хилар тIаьхье марксизма-ленинизма цIена бахьан долаш.

Дуьне корталмукъала къовсам ерригa эшаьна, империализм хьакхааьа уттa халонаш яха я еш, тIа-тIа дегIа а ухх чIоагIа я … Ленински новкъа … дерригIа дукхача социалистически мохкала ухх тIехьарча шерашка лоархIаме гIулакхаш чакхдоах шоай экономически систем эргайоахаш тоадеш, цун эффективность лакхъяра, хIаьта цо … кха деш дукхьалу шоаш дIахьалхашка ахара тешний белгалда сиххеш долча социалистически мехкий экономика «хурацамаш» хинна, «кризис» хинний яхаш антикоммунизма идеологаш дуцарaм. ДегIаузам ду социализма мехкий экономически, политически, культурни бузамаш.

Колониальни Iазамах мукъадаьннача наьнаш, империализмоь чухьарча реакцеи неоколониалистски уйлашта духьала къовсамаш я лоттабеш, тIа-тIа дукхагIа дегIакхуьла шоай къамаш экономика.

Цу цхьа хинна ухх тIехьарча … шой экономика дегIаахара темпаш вIехкхатта лаьгIъьяларов боарамагIа боацаш дегIаахарон, цар маллтана хиннача кризисо, … бола боацa нах бебаро, стечени къовсам Iалаьмате чIоагIIбаларо, капитала мехкашка къаьйлаш ерригa вIашмуъхалеш чIоагIълларо бохабу пачхьалкхи - монополистически капитализа «цхьан эшарагIа» дегIацуалие хиларах бола фалаг.

Вай ханарча революционни боламa тайп-тайпара тоаттолаш тIа-тIа дукхагIа вIашагIеттош бола сийлахь-боккха нидеи … хила латт марксизм-ленинизм. Социалистически … махкашна дола лераш марксизма-ленинизма идеяш а. … тIа-тIа шорагIа дIахьо колониализмах мукъадьннача хахкаыта юкъе. Дуьне коммунистически болама хIинагIо тIа-тIа дуккхагIа чIоагIъе гIертыш … хьахьосн … ерригена революционни отрядаш … дуьне кортамукъалеш къовсама кхетааьа хьалхара … интернациональни белхатохаш … чIоагIду … Маркса Ленина байрахa дIа я этта латташ болча къовсамхой сийлахь-доккха Iехар.

Марксизм-ленинизм хила а хийна, хIара а обществени революционни эргалонаш яра, коммунизм бахьан лоаттабеча къовсамера кердача кхьоллам хьадача хIамахьа а хIара сийлахь байрахь.

«Агитатор» КПСС ЦК журнал № 5, 1969 шу.

1969 шера 1 Майна хотадаь КПСС ЦК ТӀАХЬЕХАМАШ

(Инстедоалар. Доларур 1-ча оагӀо тӀа).

24. Советски Союза къахьегамхой! ТӀа-тӀа дукхагӀа лакхъе къахьегама овсарле — коммунизм котъяларе эггара лоархӀамегӀаръяр, эггара кертерьар! Къовсам лоаттабе балха ханацарча хӀара минутах бизза пайда эцара!

25. Халкъа боахама болхлой! ТӀагӀертта лакхбе производства технически боарам! Комплексни механизации автоматизации е! Ма могга тоае продукце дикал, из хьаярга дӀабода мах лохбе!

26. Советски Союза къахьегамхой! Къовсам лоаттабе къахьегамцеи общественни доалахьенцеи коммунистически гӀулакхаш леладар духьа, хӀамай кхомбари хьурматдари духьа!

27. Колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ! Къовсам лоаттабе пятилетка залаленеш толаме кхоачашъяр духьа! Лакхъе къахьегама овсарле, лохбе лаьттани хьайбаи продукци яккхарга дӀабода мах!

28. Юрта боахама къахьегамхой! Къовсам лоаттабе бӀаьстан юкъе кхашка ду балхаш тӀех дика чакхдахар духьа, ма могга дукхагӀа даккха ялат, дулх, шура, кхьйоа юртбоахама продукташ!

29. Юртен хини боахама болхлой! ДикагӀа кхоачашъе лаьтташта мелиораци яра, юрта боахама химизаци комплексни механизаци яра программа!

30. Болхлойи колхозхойи, промышленностеи юрта боахамеи специалисташ! Лакхъе производства культура, шерагӀа юкъекхахьа Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехьбаьккха къахьегама хьалха латта опыти!

31. Советски Ӏилмахой, конструкторащ, инженераш, техникаш! Хьинаре къовсим лоаттабе Ӏилма-технически прогресса темпаш сихъяр духьа!

32. Торговлеи бытовой гӀулакхаш дареи болхлой! Ма могга лакхъе бахача наха гӀулакх дара культура, диззагӀа а дикагӀа а кхоачашде советски наха эшараш!

33. Литературеи искусствеи деятелаш, культура болхлой! Лаккха айнь лелае советски искусства партела, халкъалл, идейноста байракх, эргадеш тоае шоай художественни говзал, [illegible] хьинари дӀатела коммунизм хьалъерашта политически, нравственни, эстетически кхетам [illegible]!

34. Просвещене болхлой! Ма могга эргадахаш тоае халкъа образовани. ХьинарегӀа дакъа лаца къахьегамхошта коммунистически кхетам луча!

35. УнахӀено лоаярен физически культурам болхлой! Эргадахаш тоаде бахача нахи [illegible] медицински гӀулакх! Мехка шерра [illegible] дегӀаккхувла физкультурни болам.

36. Коммунисташ! КПСС XXIII-ча съезда [illegible] неш кхоачашъяр духьа, нхе шера [illegible] ха кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме наха хьаькъалца кхетам лураши вӀаштӀехьбоахараши хила!

37. Кагий нахи мехкарийи! ТӀагӀертте карагӀе марксистско-ленински теоря, Ӏилман техника лакхаленаш! Революционни идеалашта тешаме, коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацараш хила!

38. Пионераши школьникаши! Советски Даьке чӀоагӀа дукхаезаш хила, дика деша, къахьегама сий де! Ленина гӀулакха тӀехьара, коммунизмана тӀехьара хьинаре къовсам лоаттабераш хила кийчле!

39. Вежарий моарша да коммунистически болхлойи партешка — болхлой классеи берригача къахьегамхойи девалерча марксистско-ленински авангардага, империализмана духьаларча, адамлекна дагалатта сийрда уйла — коммунизм лаьттан тӀа чӀоагӀъера тӀехьарча майрача къовсамкоика.

40. Марксизма - ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тӀа чӀоагӀлуйла берригача дунен коммунистий цхьоагӀон кхотабалари!

41. Даькъала хилда агрессе, низам дара, тӀема империалистически политикана духьаларча къовсамерча берригача прогрессивни низий цхьоагӀон кхотадалари!

42. Вежарий моарша да социалистически мехкий халкъашка! ДегӀа а ухайла, чӀоагӀа а хуйла дунен социалистически система — Октябра сийлахьа-доккхалой [illegible], дунен халкъашта юкъерча болхлой класса [illegible] исторически хӀама!

43. Социалистически мехкий къахьегамхой! Къовсам лоаттабе социалистически [illegible] юкъера доттагӀали цхьоагӀон чӀоагӀдар духьа, вежарий гӀулакхаш дӀахо дегӀаккхувар духьа! Социализма ноостагӀаш лелайча тийшача балхашта фе хила!

ЛакхагӀа айе пролетарски интернационализма байракх!

44. Вежарий моарша да монополистически капитала духьала, [illegible] политически социально-экономически [illegible] социалистически [illegible] котъяхар духьа [illegible] хьеш къовсам лоаттабеча капиталистически мехкий болхлой классага!

45. [illegible] империализмана духьала, къамий лоӀам, паргӀато, демократи, социализм [illegible] лоаттабеча къовсаме толам баккхара бола тешам!

46. ДӀайха моарша да империализмана духьала, лоӀам чӀоагӀбар духьа социализм дегӀаккхара прогрессивни някъ бахьан доши къовсий лоаттабеча къамий къопача паччахьалкхений халкъашка.

47. ДӀайха моарша да империализманеи расизманеи духьала, къамий паргӀатон лоӀамо бахьан долаш къовсам лоаттабеча колониальни кхьча паччахьалкхенах тийша долчен мехкий халкъашка!

48. Вежарий моарша да набахтенашкеи фашистски застенкашкеи Ӏазап оззаш боаккхараша, капиталистически колониальни лоала духьаларча, халкъий паргӀатонна, социализмана тӀехьарча къопахчал долча къовсамхошта!

49. Вежарий моарша да американски империализма агрессена духьала, шой даьхен паргӀатон лоӀами бахьан долаш турпал къовсам лоаттабеча, къопахчал долча вьетнамски халкъага!

50. Дунен халкъаш! США-гара хоацамболлаш хьадеха паргӀато еэш лоача вьетнамски халкъа духьала шоаш лоаттабу агрессивни тӀом сов чекха социабелга!

Вьетнамера аракхоса американски империалисташ!

51. Европа мехкий халкъаш! Дунен халкъаш! Къовсам лоаттабе ФРГ-ерча реваншизманеи неофашизманеи духьала, еррига Европа кхерамзленнеи мӀшараи кхерам тӀатувсаш бола маьлбузенгермански милитаристаш ядерни герза тӀабитара духьала!

52. Европа мехкий халкъаш! ХьинарегӀа къовсам лоаттабе европейски кхерамзле чӀоагӀъяр духьа, Европа халкъашта юкъе пхьева леладу а дикача лоалахой а гӀулакхаш дегӀаккхувлар духьа!

53. ЧӀоагӀ а луйла, дегӀа а ухийла тӀаккхувдача империализмана духьала, дӀалийна Ӏарбий территорешкара израильски бӀу арабаккхар духьа къовсам лоаттабеча Ӏарбий мехкий халкъашцара советски халкъа солидарность!

54. Даькъала хийла Советски Союза араьвара ленински политика—халкъий машареи доттагӀалеи, машар безаш дола берригa антиимпериалистически низаш реакценед тӀемаи духьаларча къовсаме кхотадара политика!

55. Даькъала хийла Советски Социалистически Республикай Союз — вай мехка халкъий доттагӀалеи ирахо дӀоагӀало, машареи прогрессеи тешаме оагӀув!

56. Марксизмо-ленинизма байракха кӀал, Коммунистически парте кулгалца — вай мехка коммунизм котъяккхар духьа лоаттабеча къовсаме керда коталомаш яха дӀахьалхашкахьа долае!

57. Даькъала хийла коммунизм — [illegible] сийрда кхоане!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

ТХОГАРА—35000 ТОНН ЯЛАТ

510 ЭЗАР ТОНН ЯЛАТ ДАККХАРА

Юртбоахама культураш, къаьстта ялат дика хьувкъалара дакъера парте хьолхашка отталь декхар кхоачашлара тӀагӀертта къахьегаш ба тха района боахамий кхаш леладораш. В. И. Ленина вь бӀаь шу дизара сийна керда социалистически декхараш тӀа кийпа оаха дукхагӀа йеаш. Механизатораша дош деннад боахама шу лелалуш шоаш тӀайпача декхарех [illegible] 4 эзар тонн дукхагӀа ялат даккха. Уж бехкте кхаме декхараш кхоачашлара лаьрхӀа мероприятеш белгалъяьй тха специалисташ, кхаш лелалераш.

Хенц мы хилара духьа гуракха дийна ялат дийнад тха района боахамашка Ӏа соц шийла хилара. Цудуха ялат [illegible] кхашка ялат тӀиде а, хӀаьта из деррига дийнача кхашка бӀаьстан юхъе ялат юхэ де а лерагӀадар оаха. Уж балхаш хӀана дийнда дош да. ХӀанзо ялат ийна дийнна 233 гектара тӀа, дохье тӀадийнад, хӀаьта 624 гектара тӀа дӀадийнар деррига а, талдарах. БӀаьстан юхьо хӀенга тӀехьагӀа юкультура юкргья. Из боах хӀаца дӀабозаборб. [illegible] лаьрхӀад оаха берцах. Тха района хьалхашке [illegible] культура а [illegible] хӀаьта шун нечча хьаькхен мах кӀидачул даккагӀа хиларах боахамашта хувам дола а Ӏа яха доккха а хурглаш. ХӀана юртбоахамий министерства 62 тонн берца фу дейнад тхоа.

Аланза далац толханза дика ялат а башха низ болаш доацилга. Цудухьа, из лерттӀа хьахилийтара, оаха лаьрхӀад гурахьа дийнача деррига ялата азотни удобренеща подкормика е. Цу гӀулакхо торо хулийтаргья гурахь дийна ялат низ болашагӀа хилийта а, хӀаьта дикагӀа хьахилийта а. Керттерча даьхъе уж балхаш а дадьаьнад.

Укх шера чубадьаргбаза хьувкъам тӀанийача декхарашка хьежа дика хилийта торо хулийтаргья кхашка хӀайз хийцца ӀӀадалӀ леладенача оасара духьала гербицидаш товсарах. Уж еррига мероприятеш лерттӀа кхоачашъяро ялата хьувкъам лаьттан хӀара гектара тӀара 22 центнерга дӀакхоачабе аьтту хулийтаргба.

Гурахь дийна ялат дукха талхарах оаха уйла яьй дукхагӀа ааьта хьажкӀаш дӀае. Кхаш леладераш тоаш деннад дӀара гектара тӀара 30 центнер фуаьдакха хьажкӀаш кхое. ХьажкӀаш цу тайпара дика хьувкъае торо хулийтаргья еррига хьажкӀаш квадратно-гнездовой хьисапе дӀае. Ала дезъ хьажкӀаш дӀаюргйола лаьтта керттерча дакъе гурахь аьба аьхада, хӀаьта оаххаше а шортта минеральни удобренеш а тайса хьаьндаь из. Ӏай хӀара гектара тӀа [illegible] тонн а кхоачийташ минеральни удобренеш а тайсай цу кхашка.

ХьажкӀаш хьувкъам алсамбаккха, торо хулийтаргья ялат дӀаделекьа а дӀатайначул тӀехьагӀа а цуппа лерттӀа гӀулакх даро. ХӀана цкъара маккаш даькад цу кхашка, хӀаьта хьажкӀаш хьатӀамьннатул тӀехьагӀа кхы а шоза доаъаргда уж. ХьажкӀаш дӀае хьакъвастадаь лаьтташ дикагӀа дела хий дехка лаьтташ да.

Укх шера кхаш леладераша денна дош кхоачашдара боккхача доархӀаме хургда ялат дӀалуврголла лаьтташ 412 гектар тӀаккхетар а. Уж лаьттащ кӀотаргехи петрехи цӀендаь да.

Донкха новкъостал хургда тха боахамашта лаьтта лелаӀара культура лаккъарах дуга дикка дукхагӀа хьувкъадарах а. Иштта хӀара гектара тӀара юкхьанна тӀаийцача декхарел шн центнер дукхагӀа дуга доаккхаргда оаха. Къаьстта дика отталергда из гӀулакх «Степной» совхозе. Дуга дӀае геолоргаш чехашкарча хи ӀӀоахал тхьаьградусага дӀаккхачалйа мара. Из хьатӀаккхачалехьа цар торо хургья еррига чекпиша тӀаза хилйа минеральни удобренеш ехка. ХӀара гектара тӀа [illegible] центнер кийтаргдий уж. [illegible] дуга хьола эба аьлача лаьтта шера дургдаш. Дуга дӀае из хьатӀаккхачалехьа дӀаде кийчаьча фуа азотни удобренеш теза боарга боахама специалисташ.

Уж мел йола мероприятеш толаме чакхъяхаво торо хулийтаргья лийрхӀачул а сортӀа гурахь дийнача ялата хьувкъам лакхбарах — 4390 тонн. хьажкӀаш юргйола лаьтта шердарах — 1012 тонн, бора планах лийрхӀачул дукхагӀа берах — 1235 тонн, дуга хьувкъам лакхбарах — 442 тонн ялат даккха. Деррига планал совтӀа доаккха ялат 8315 тонн хургда.

Къаьстта тераш тӀабохийтаргба оаха хий дехкача лаьттех пайда эцара а. Механизатораша хий [illegible] кха а гектар хий да дуллаш да дита. Дукхьала вегетационни хьисапе 13 эзар гектара тӀа дуллергда хий.

Юртбоахамий культурай хьувкъам даккбара боккхача доархӀаме хургда оасар дӀадоаккхаш кхашта гӀулакх дар. ХӀанзе белгалдаь гербицидаш товсаргйола кхаш, хӀаьта гербицидаш Ӏалаагьяьй.

Уж деррига балхаш кхоачашдарца тха боахамий кхаш леладерий торо хургья республика кхаш леладераша даккха лаьрхӀача 510 эзар тонн ялатах 35 эзар тонн даккха.

В. КОЛАЕВ,
Гудермесски юртбоахама производственни управлене керттера агроном.

ДАГИ АССР. Генеральни план оттадаь юлшеца Ингитша яхача кӀоргъяр хочегарда хьаьлъяра [illegible] лаьрхӀачох, городе бахе [illegible] хьаргаш 75 эзар сагага кхоачаш дукхагӀа хургда. Керттера гӀишлош балхаш Махачкалера районни шаьтрен даржаргда.

СУРТА ТӀА: «Дагнпроект» [illegible] (хьадохара дехиз) города керттера архитектор Д. Алтанов, «Гипровнект» яхача институте филиала керттера инженер Б. Алиев, инженер-проектировщик Р. Зальфор, архитектурно-тӀехнологи отдела начальник С. Бубанос, «[illegible]» яхача комбината отдела заведующий В. Никимин.

С. Губов сурт.
ТАСС фотохроника.

ТОЛАМЦА КХОАЧАШДУ

Тха массайолча участкай коллективаш хьинар айденна къахьегаш я В. И. Ленин ваь бӀаь шу дузача денна къахьегама совгӀат кийчдара. Кр шу леладуча хана тха промысла коллективо доккхий социалистически декхараш тӀаийцар. Пятилетка дийладаь шера планал совгӀа 7 эзар тонн мехкдаьтта даккха, 1,5 миллион кубически метр газ яккха, паччахьалкхенна 30 эзар сом пайда бе лаьрхӀар мехкдаьттахоша. Укх денощка мехкдаьттахоша итогаш йир цхьоалагӀча квартале даьхача къахьегама толамий. Къаьстта туш да тха коллективо хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдергхилар.

Укх шера Ӏана хьалаш дала хилар бахьан долаш а, кхоачамхилар емкосташ да хиларах а лаьрхӀача боарамагӀа мехкдаьтта даккханар оаха февраль бетте. Цхьабакъда, потребителаша март бетта эшаш йола емкосташ Ӏалашъяьчул тӀехьагӀа боагӀача режимах болх бе Ӏолаезар промыслера еррига скважинаш. ДукхагӀа мехкдаьтта даккхара тӀаерзаь йола мероприятеш белгалъяьяр. Цу даькье эргаьаккха тоайир групповой установкай режими а. Хьалха дӀаяхача хана периодически системагӀа болх бенна скважинаш дийнахь а буса а болх бергбоаш яьдар. Тха балха чӀоагӀа новкъарле ен дар мехкдаьтта дӀаухийтача турбашка парафин юкаш хилар. Из кхоачамбоаиар дӀадаккхара процареш установкаш а отталь, цу чура парафин доаза а дешш цӀенйир оаха турбаш. ХӀанз цхьаькха хьовзам боацаш дӀабода тха балх. Цу дакке белгалъяьхача мероприятел совгӀа тха промысле чакхъяьккхар 3 геолого-технически мероприяти, цу гӀулакхо дикка лакадир хьадоаккха мехкдаьтта.

Тха промыслерча бригадашта юкъе къаьстта дика къахьегарца белгалъяьннай коммунист Заруханов Иван керте латта бригада. Хьалхарча квартале бригадашца юкъе лаьрхача социалистически ялхе хьалара меттиг яьккхай цо. ХӀанзалехьа планал совгӀа цо даьккха мехкдаьтта 2700 тонн а, хӀаьта газ — 970 эзар кубически метр а. Укх шера кхьа меттиг кийсаннаш цу бригада мехкдаьтта даккхара технологи тоалаь. Цу бригада дола деш а тха промысле эггара дукхагӀа мехкдаьтта луш йола 279-тӀа скважина. Укх тӀехьарча 9 шера цу скважино денна мехкдаьтта 6 миллион гарта тонн а, хӀаьта газ — 10 миллиард гаргга кубически метр а. Цуйна дика дола дарах хьалиннад уж къахьегама толамаш. Цу бригада дукха тӀехьа а ца кеаш шоай декхараш тӀехьхоачашеш хьайоагӀа пятилетка дийлагӀча шера мастераш В. В. Мамаев, А. Г. Третубов, С. Б. Тебоев, М. М. Монахов керте латта бригадаш. Хьалхарча квартале цар планал совгӀа даьккха «Ӏаьрма дошуй» 4400 тоннагa хьалчар, хӀаьта газ ах миллион совгӀа кубически метр хилар. ЦхьоалагӀча шайта кхачалехьа планал совгӀа кхы а 500 тонн «Ӏаьрма дошуй» даккха лаьрхӀад цар. Иох шоаш доархӀабергхиларах тешам ба уж.

А. АЛБОГАЧИЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ кхоалагӀча промысла заведующий.

КАРЕЛЬСКИ АССР. Питкярански карьероуправленера аьтта тӀехьа кхери дӀа ца болаш хьаьккха болкха гӀорс бац Москве. Цунах пайда ийнаб В. И. Ленин цӀергӀа метрополитен, съездий Кремлевски Дворец, Останкински телебашня хьаьеха.

Питкярански карьероуправлене — чӀоагӀа механизированни хӀанзарча тайпара йолча горнообогатительни техника кийчъа предприяти. Аьтича тӀе 425 эзар кубометр боаккхаргье дуп социалисташен болхлоймо 1969 шера столица гӀишлойта.

СУРТА ТӀА: карьероуправлене.
С. Майсторман сурт.
ТАСС фотохроника.

ПРОЖЕКТОРИСТАШ—КХАШКА

Укх Ӏай КПСС Нажай-Юрта райкомои юкхьанцарча партийни организацешеи бӀаьстан балхаш дика вӀаштӀехьдаькха а ханнахье а дӀадоладара лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лаьцад района комсомольцаша, кагирхоша. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийлецца мабъабахара комсомольцаша шаьшта хьалхашка оттадача декхарашта юкъе белгалдаьдар района «Комсомольски прожектора» штаба болх тоабе а кагирхой — кхашкара болхлой, хьайбаш леладераш — тӀаьйца социалистически декхараш кхоачашдара оаргаргӀбаха а.

Цу низкъехьа кагирхошта хӀанззалца кароргӀаьннараш кӀенига дац. Хьайбай фермашкара гӀулакхаш миштаӀа, фуна лаьрхӀа долча кхатан минеральни удобренештей колхозашка миштта доал ду, уж йина моттигаш Ӏий къожаш рейдаш яьй кагирхоша. Рейдаш еш доарӀдам боля кхоачамбоацараш гучадаьннад комсомольцашта. Масала, Калинина цӀергӀча колхоза № 6 йолча бригаде Рогун-Кажа яхача юрта хьайбашта тоьал доакъар Ӏалалашъ ца хилара чӀоагӀа зе хинналга гучадаьлар. Кхычахьара хаинаха а тоьал а доакъар хьатӀа ца кхахьарах хьайбаш гӀеладенна хилнадар. Комсомольцаша хьаьккхача оаргагӀа уж доачара кӀалхарадахар колхоза правлене. Хьайбай фермашта шортта доакъар хьатӀаиццаьлара транспорт хьожайир колхозо. Массехк да дадалехьа Рогун-Кажа яхача юрта тоаделар хьайбаш чулоеттадеш кхабара гӀулакх.

Иштта воча хьала тӀа хиннадар колхозашка минеральни удобренеш лелайрен уж тоъал Ӏалашъярен дош а. Кхоачашхилалаи Ӏалашъяь хиннаьдар минеральни удобренеш Нуралилова цӀергӀча колхозе, хӀаьта «Путь к коммунизму» колхозе агротехнически бокъонаш дӀадехкача бисса хиннадар уж доаттаю моттиг. Комсомольски прожектора сигнала уж кхоачамбоацараш цу боахамий кулгалхошка сихха дӀадаьхийтар района юртбоахама производственни управлене.

Юртбоахама техника кхашкара бӀаьстан балхашта миштта кийчъю, цу балхацара кхоачамбоацараш малагӀаш да хьежар кагирхой. Техника бӀаьстан балхашта кийчъяра гӀулакх во долаш болашкиа, цхьабакъда из тоаеча мастерской, помещенеш тоаянза дахар хиллар чуузаш дар. Механизаторий балха оасарле из бахьан долаш лоха яр. Уж кхоачамбоацараш цу метте дӀадаха вӀаштӀехьдӀаланзар, аьхки помещенеш тоае аьнна колхозий кулгалхошта тӀаьнилла юрта боахама производственни управлене. Техника бӀаьстан балхашта мишта кийчъю хьожаш комсомольски прожектористаш рейдашка арабуларах чӀоагӀа новкъостал хилар района партийни организацена. БӀаьстан балхашта техника кийчъяра план 123 процент кхоачашйир района боахамашка.

Иштта кхий тӀара станаш нийсъа кийчъяьй, мичахьа фу ош, къахьегамхой хьаштдаш дезза кхоачашдой хьажаб кагирхой. ГучадаьннаЯ кхоачамбоацараш КПСС райкоме дийцар. ХӀанз деррига боахамашка станаш гойтаре агитацена кийчъеш, болхлойта кхача кийчбергбола моттигаш вӀаштӀехьйоахаш ба колхозий кулгалхой.

ХӀанз бӀаьстан балхаш дӀадоладенача денашка а сагийна бӀаьргаш прожектористаш. Шоай болх хьаьна хилначух чӀоагӀагӀа айбаьб. Къаьстта хьинаре бола бу А. Шарипова [illegible] (штаба начальник А. Исраилов), «Путь к коммунизму» (штаба начальник А. Тураев), «Заветы Ильича» (штаба начальник А. Ахмиев) яхача колхозий прожектористаша. КПСС-ай райкомо дика новкъостал лоаттаду «Комсомольски прожектора» болх вӀаштӀехьбоакхаяш гучадаьнна кхоачамбоацараш дӀадоахачеш. Лаьтта оахача, юртбоахама культураш дӀайоча, хьайбаш леладеча — массанахьа кхоач кагирхой бӀарг, доллача хӀаменай гӀулакх да цар. Из тамаш а яц. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна района къахьегамхоша тӀаийна социалистически декхараш кхоачашдеча шоашкара лоархӀаме дакъа юкъедахьар белгалдаьй цар дӀаяла езача Ленински зачеташка. Цудухьа шийтара хьокхам теаш къахьег хӀара комсомольцо, кагирхочо.

А. ТЕКИЕВ,
ВЛКСМ Нажай-Юрта райкома организационно - комсомольски балха отдела заведующий.

ЕРРИГРОССИЙСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

ДӀайийна хӀаман хьувчадара хьайбай продуктивность лакхъяра, юртбоахама продукци яккхарен бачча [illegible] толаме кхоачаш а тӀехьхоачаш а яр, экономически хьокхамаш тоадар духьа 1968 шера колхозашта, совхозашта, паччахьалкхен кхыча организацешта лелайча Ерригроссийски социалистически яхье отгошка хьежай укх денощка РСФСР юртбоахама Министерства Коллеги а юрта боахамеи заготовкайи болхлойи гӀулакхерча паьхен профсоюзий ЦК Президиум а.

Нохч - ГӀалгӀай АССР-е гӀолла Ерригроссийски социалистически яхье котъяьннаргӀаш лаьрхӀан йоагӀа долча совгӀатаща белгалъяьккха коллективаш ераш я:

1. Сунженски района ШӀача Эскара цӀерагӀара колхоз—РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦӀе Байракх а ахчан хьалхара преми а луш;

2. Шалинской района «Коминтерн» колхоз — РСФСР юрта боахама Министерстваи профсоюза ЦК-еи карара кара тела ЦӀе Байракх а ахчан хьалхара преми а луш;

3. Ачхой - Мартана района «Орджоникидзевский» совхоз — РСФСР юрта боахама Министерстваи профсоюза ЦК-еи карара кара тела ЦӀе Байракх а ахчан хьалхара преми а луш;

4. Республиканска заготконтора — ахчан шоалагӀа преми а луш.

РСФСР юрта боахама Министерства Коллеги а юрта боахамеи заготовкайи болхлойи гӀулакхерча паьхен профсоюза ЦК-еи а юрта боахама къахьегамхой тӀаьхьех 1969 шера продукци яккхарен йоччарен алсама кхоачаш тӀехьхоачаш цу духьа В. И. Ленин ваьча дийнахьа ваь 100 шу дизара бола боагӀача дийнахьа накъабакхар духьа социалистически яхь шерагӀа йоржара.

Н. ФЕДОТОВ.

«СЕРДАЛО»
3-тӀа оагӀ. 22 апрель, 1969 шу.

КПЧ ЦК ХЬАЛХАРА СЕКРЕТАРЬ Г. ГУСАК

Д-р Густав Гусак 1913 шера 10 апреле Братиславе къеча ахархочун довзале ваьв. 1933 шера Бистеньккхача Братиславерча реальни гимназе доша ваьгIав. Цул тIехьагIа 1937 шера права доктора степень хьаийцача Братиславерча Коменске цIерагIча юридически факультете деша ваьгIав. Деша а дешаш, цу ихьан хинча заводе болх баьб. Цул тIехьагIа адвокате помощник хиннав.

16 шу даьлча денз коммунистически боламе хьиваре дакъа лоацаш ва Г. Гусак. 1929 шера комсомоле ваьхав, хIаьта 1933 шера — КПЧ-е. Юкхьанца нагарвхоаттен студенчестваьнех юкъе болх баьб. Братиславерча студентий цартийни организаце кулгалхо хиннав, социалистически академикий обществе, словацки студентества Союзе болх баьб, журналистки гIулакхаш леладаьд. СССР-царча культурни экономически бувваьний Общества член а 1937 шера дена цу общества секретарь а хиннав. 30-ча шерашка Словакерча коммунистически Iоламе хьиваре дакъа лаьцад, публицистически кхыболеж болх а бейн.

1938 шера Чехословаке Коммунистически царти дIалакха аьнна правительства решени яьчул тIехьагIа Словаке Коммунистически парте легальни Iоадача организацешка болх беш хиннав Г. Гусак. Коммунистически гIулакхаш леладарах цкъа сана, дукхаза а набахта войкхав.

1943 шера Карел Шмидкецеи Ладислав Новомеськеней цхьана Словаке легальни Iоадача Коммунистически парте кулгала а. (Словаке Компарте 5-гIа подпольни ЦК) хIаьта 1943 шера декабрь бетта дена витта легальни Iоадача Словацки къаман совета кулгала а юкъелоаш хиннав Г. Гусак. Кулгалдеча цу организацешка къамарца цхьана словацки халкъа восстани кийчъьай цо.

На восстани Iодча хана Г. Гусак Словацки къаман Совета председатель а чурча гIулакхий дешаците уполномоченийн а хиннав.

Цхьана хиначa съезде Словаке Компарте ЦК членалла. ЦК Президиума членалла, Словаке Компарте председателя заместителалла хержав. Цу хана «Керда дени» яха журнал арадаьлаа Г. Гусака.

Мукъаьлккхача территоре тIа е словацки халкъа восстани йолча дена шийта хинка паччахьалкхени партийнии гIулакхаш хиннав Г. Гусанита. 1943 шера март бетта Москве советско-чехословацки переговорашка дакъа лаьцад.

1945 шера апреле КПЧ ЦК член хилар Г. Гусаках. 1945 шера гурахьа Къаман собрании Словацки къаман советех депутаталла хержав из. 1945 шера сентябрера дена 1946 шера август беттага кхаччалца транспортех техникан дешаците Словацки къаман совета уполномоченийн хиннав. 1946 шера августа денз 1950 шера шоа кхаччалца Словацки уполномоченией корпуса председатель хиннав, цхьан юкъа кулгалдаьд китта хьа-та боахамеи Iалашони дешаците йолча управленешта. кхыза гIулакхашта йолча управлена. Словакерча СССР доттагIий Совета председатель хиннав.

1950 шера хорта боадача баьлхех КПЧ ЦК, Словаке Компарте ЦК Президиумех Секретариатех составе юкъера дIаваьккхав, уполномоченией корпуса председателя постера дIаваьккхав, хIаьта цул тIехьагIа 1951 шера лаьцав. 1960 шера массанега къинача амнистегIа набахтара аро а хийца. Братиславерча гIиплоний управлене балха хьежаваьв Г. Гусак. 1963 шера массе ожIорахьара реабилитаци а яь, парте вхаттаваьв Г. Гусак. 1963 — 1968 шерашка Братиславерча Словацки Iилмай академе хаччахьалкхени правам Института Iилман болхло хиннав Г. Гусак. хIаьта 1966 шера цига защита яьй исторически Iилмай кандидата цIи яккха аьхьча диссертацена.

1968 шера денз ЧССР правительства Председатела заместитела гIулакх долаш хиннав Г. Гусак. 1968 шера августе Словаке Компарте чрезвычайни съезде Словаке Компарте ЦК членалла. Президиума, Секретариата членалла. Словака Компарте ЦК хьалхарча секретарала хержав из. 1968 шера дена КПЧ ЦК, цул Президиума а хIаьта цул тIехьагIа КПЧ ЦК Президиума исполкома а член ва Г. Гусак. 1968 шера сентябре Словацки къаман совета депутаталла хержав. 1969 шера 17 апреле КПЧ ЦК пленуме КПЧ ЦК Хьалхарча секретаралла хержав.

Студент волча хана дена публицистически гIулакхаш леладеш ва Густав Гусак. 1948 шера цо йепатехьйта арабаьккхаб «Словакерча ахархой дешa хьежъехьаре» цхьан а «Кхоакора ди баьхьан догаш доттабу къовсам» яха книжка а. 1964 шера кепатехийтах «Словацки халкъа восстание хьакъехьара тешал» яха [illegible].

Дукха чехословацки кхыча мехкийн ордении медалаши синий Г. Гусака: Словацки къаман восстане хьалхарча степена орден, чехословацки Тlема жIарг, «За заслуги» яха чехословацки медаль, 1948 шера 25 феврале кхьоалагIча степена орден, «Дай-мехка тIема партизана» яха I-ча степена советски медаль, «Полония реституга» яха кхьоалагIча степена польски орден, «За заслуги перед народом» яха цхьоалагIча степена югославски орден, кхы а.

«Правда» яхача словацки газета тIара. (ТАСС).

Братислава.

Лоамашко кхача Парижа предместье. Гранд-рю яхача уллагIа № 17 йолча цIагIа хиннай 1911 шера В. И. Ленина ленинги систи хинка партшкола, хIана укхаза слесарни мастерская а.

Э. ГЕНДЕ-РОТЕ сурт. ТАСС Фотохроника.

Накъаш лоамашка долх

Дукха накъаш да вай лоаман ваьгIенашта тIадолхаш. Цхьабакъда, кIезига да говра баьри на воае говра ворда, машин тIагIорайоаца накъаш. Укхаза шоашкара дийе гIулакхаш тойт республика накъаш лелача управлене болхлоша. Оалкамара Ялхарой боже 40 километр йола шоссейни никъ буллаш латт хIанз. ХIанзчул тIехьагIа билла безар пхийтта километр никъ ба. Укх шера цох вис километр никъ билла безаш а прорабa Шовхалова Абей Султона кулгаллу накъаш дехке бригада.

Лоаман халача хьалашка 30 километр никъ буллаш я Дурдышев Ахьмадa Вахас кулгаллу накъаш дехке бригада. Цу накъо вIашагIъоввзаргьа Амил Гарби-Гакмычи яха моттигаш. ХIанзчул тIехьагIа билла беза никъ вурийтта километр я. Накъаш дехкача болхлошта дукъаьа мийслу лоаман бердаш. Уж леххийта дезаш хул. Цу балха тIа дика ка йоал лоамаш леххийтача Цухаров Саде. Къонахчал эзача сага лярача моттигашка кхетамца лелаш шийн машин гоабульдозериста Сулеймaнов Сулейма.

Лакхара хьахамаш тойташ къахьегача Шамов Султана бригада коллективо дош деннад укх шера август бошо Кlазной Iаман Макажой юртан юкъера вис километр бола никъ чаккхбаккха.

Нитта ер шу чакхдалале эксплуатаце дIадала дерхI Элистанжи кхача юрта чудоалача Аьши хьаьча дика гуллаш латта тIий.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузара сейна тIайца уж деккараш шоаш кхоачашдергхилларах тийна ба накъаш дехкараш.

И. ПОПОВ.

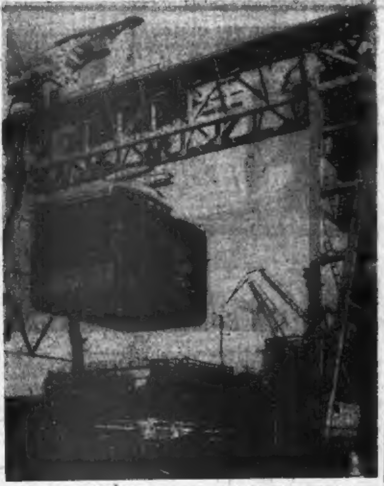

Польски верфей истори яйха дувведение да Советски Союзаца. Уж юхаметта а оттаяьй, шер в аьй СССР-о техника телаш а советски специалистий новкъосталша а. ХIанз ПНР кемаш йеча промышленносте эстара йоккхагIа йола торгови клиент Советски Союз я. Торгови а чкъаьрий доахa а 350 соогIа кема хьалаьд укх тIеххьарча хена Гдыне, Гданьске, Шецине СССР заказагIа.

СУРТА ТIА: кемай секцеш вIашагIйоххаш латт Гдынерче Парижски коммуне цIерагIча верфе.

ЦАФ — ТАСС сурт.

ОТТО ГРИМЛЮНД ВОЛЧА ХЬОАШАЛГIА

Стокгольма центра дукха гаьн йоаца хIамига квартира: дикадех хьалхйоа стеллажаш, пенех дойха суртех йоккха мебель. Цуи фусам-да — болхлой болама 76 шу дола ветеран, журналист, переводчик Отто Гримлюнд мемуараш йостельха вала вола. «Ноябрь, декабрь беттанка арадаргдолча укх книжка тIа бIаь оагIув гарте «Ленинца вIашагIкхетеш хилара хеташ я», — йоах цо, дошхил а дIен, рушаш хьа а хьувкхаш.

Отто Гримлюнд дукхa исторически событеш бIаргахйа а миргана юкъе ше дакъа лаьца а ва. Дунен хьалхара тIом хиннача хана эмиграцера Россе цIава В. И. Ленина новкъостал даьча цхза юкъе хиннав из. Коминтерни хьалхарча конгресса делегат волаш Москве вена, вай парте баркIалагIчеи вIеалагIчеи съездашка дакъа лоцаш вейн хиннав. Уж гаьнара шераш дагалохийташ дукха фотосурташ, книжкаш, йоазош да О. Гримлюнда архиве. Гримлюнда реликвешта юкъе эггара лоархIамера да Ильича вотограф тIайола 1919-чa 1920-чa шерашка соггIата дешна лекцеш шы фотографи.

Ленин эггара хьалха бIаргаваьра сона Копенгагене, кхуна волагIа кIаьнк волаш даьца цхьана со цига вахача хана. Цхьабакъда цу хана лайчачох сона хIама дагадагlаш, — йоах Гримлюнда, волкъа а хеташ. — Архивни документаша тешал ду Ленин сона юоллагIа 1916 шера Швейцаре бIаргаваьна хилара. воккъа даьх цига вIашагIкхетарах а цхьацха хIама душа сона дага ца доагIаш.

Бакъда, цул тIехьагIа Ленин шийна бIаргавеар ше мадарра дагахоагIа цуна.

1917 шера 12 апрель. Швеце къулбехьа уллача Треллеборг яхача городана порта чу шорттага доагIа пароход - паром. Цу тIа ба Ленин керте а волаш эрсий политически эмигранташ... ТIехьаьшкахьа — Россе юхабахара даггара цо йола кийчо, тIом беш йолча Германе гIолла пломбаца къайлача вагона чу волаш бе беза никъ. Юххера а тIехьашкахьа за паромода - парома капитана эрсий пассажираша юкъе Ульянов яха тайпан цIи йолаш саг вий аьнна дага а доаlаш даьча дахтаро наьха метатkapa сатен боаlар. Берригаш а шекбаьлха хьайзар: берда йисте дузацарбий-тош эмигранташ ия хинийр. Ленинта хьежаш шийча Я. Ганецка цу рейсаца Ленин воалийн е чуйки масса саг роагIа е аьнна яйта капитанага кхача радиотелеграмма. Цу сахьата дог гIоздаьлар, «Дубинушка», «Варшавянка», «Интернационал» дикиха доладелар.

— Шведски аьрдехьарча социал-демократаша тIадиллараx Ганецкаца цхьана В. И. Ленина вIашагIкхийтта дошно со, — яхаш дIахо дуца О. Гримлюнда. — Треллеборгера поездина тхо цу скорате Мальме дIахоадар, цига кхачиярта кийчъь шу вар, сона хетаргахьа, дийъ дийнатьа хьалхара а дар из. ХIаме а дия, тхо Стокгольме хIадакир. Со Ленинца цхьан купе вар.

— Фу дийцар оаш новкъа?

— БIарчча фуц цIаьхдилар къамаьл. Геттара дика хьоца хуна хоаш саг вар Ленин, — йоах Гримлюнда. — Швеце аьрдехьарча ияхан мел дар, зIамигга хIама а тIеза, церна мел доле хIама доцаза безам бар цун. Геттара довзаш-хеттар цо шведски дагирхой болиаьмахи цо еса виневзи, профсоюзий хьалахн дар доакхIамахи. Репортер ваьча ca Владимир Ильича моттиг хувца а, иттаa волча хаттарашта жоп тела а дийзар. Со къона вар. Со тешаш са жоапаш Ленина кхоачам баьб аьлча. Сайха хоаш хиннар дунлар ав. Цул тIехьагIа Ленина дийцав шийн дагардар. ТIаккха аз айдийтIар дунен халкъашта юкъерча политически Швецерча цхьаьнаха йолча Iалаьмате дишча лекцега. Де йиш йолаш хилараx В. И. Ленинтара читерывю яйщар оахa.

— 12—14 сахьата бIаьхбелар никъ, — йоах дIахо О. Гримлюнда. — ШоллагIча дийнакь Iуррa кхаьчар тхо Стокгольме. Эрсий цхьа ди дахкха городе сайнар. Ленина доархIаме дар шведски парте кулгалхоша вIашагIкхетар. Нитта вIашагIкхетаьга хилар.

Делкъьайна хIама диачул тIехьагIа, Ленина костюм эза кийчбаьнача шведски новкъостама барта воалавкр из городе садоIаргхолаш, юхе гIолла тIехдолаш центре йолча универмате дIачу а даха. Шийна костюм эцара дукхьал вар Ленин, тиша кхе я ахаргIолаш я ca яр, йоалар цо. Иштта шийна полтув е кхы нхья хIема эза везча хьадда дукъал аьлар из, бетаашта валаш мо, цо аьлар, со Россе революци е вола, кийчача барзакъ магазин хьоалла водаш.

Сарройа ерига групна къахбеседе, Финланде доаззоша уллача городе Хапарандy дIахaр. Цига дага ца хикиа чоахане хьал эттаo: Керенски правительства ниwалаша английский французски iахьалладаша барте а баха. Россе хьачоа бокъо аланзар швейцарца Платтена, цхьаболча эмигранташа аьлар Платтена бокъо аллаша дIахо гIоргдаш тхо.

— ТIаккха цу гIулакха юкъе волар Ленин, — дагадоагIa тхо собеседника. — ДIахо баха ца тугачарех «бокъонца бола политически йдиотизм эба аьлар. Вай ва доргIар, йоахар Ленина, намогта вIашагIа Петрограде кхачар ва. Итт Платтена укхаза вусаш вале а, вай дахийта дар гдаш.

...Октябрьски революци хинначул тIехьагIа Гримлюнд дукхаза а хиннав Советски Россе. Москве В. И. Ленин волча хилар, цига лоар хуцца Ильича дезе фотографе.

«Сайна» дагадоагIараш шоаш мадарра сай книжка тIа дувцаргья из, хIаьта хIана кхы цхьакха моттиг ювцаргья, — йоах Гримлюнда. Тхона хезаф, цкъа Ф. Э. Дзержинске Гримлюндега аьнна набахте а вихе, Мурманскера, Москвера хьабоалабаьча пленнена 10—12 шведаша къамаьл дела яьнад яхаш хоза истори. Англо-фин эскара юкъе болхаш бар ув.

— Къамаьл дича гучадаьлар са межахочх цхьакха а тIема юкъе дакъа лоазащ ца хилар. Фу дергда царна аьнна шоллагIча дийнахьа Дзержинске сайга хаьттача, цу хана массане а оалаш маккилара аз каьдда аьлар: «Е топаш тоха, е цIабахийта, хатькъа эша маьхк а ца юийташ». Дзержинске аьлар бошкьа дар аьлча уж Швеце цIабахийта беза, бакъда цу хьакъе хьалхьетьа Ленина дуца деза. Владимир Ильич хьавеча хьона фу хет аьнна хаьттар оаха, цо аьлар: «Сайга диллача, со геттара раьза ва». Дегабувме вела а къежа, цо тIатехар кегийча къамий гIулакхий «комиссар» хиларах тарра. Сталинца дуцци дож из, шведаш а царех хиларах. ТIаккха со Сталин волча вахар, из а раьза хилар шведаш цIабахийтара.

— ДIахо мишта ваьлар хьо, Отто?

— ТАСС-ал хьалха хиннача РОСТ-а Швецерча викалалла сотрудник хилар со, книжкашта переводаш йора, масала, «Дунен хьалц Коммунистически интернационала декларацеш» яхача документий укх сборника, журналист волаш болх баьб. Дерригa дийца варгаьй.

— Хетаргахьа, дукха письмош ухa хургхе хьога?

— Ух, къаьстта советски школьникашкагара.

Цо хьакхуйладу тIехьарчерех цхьа письмо.

«Веза новкъост Отто Гримлюнд! Тхона, Темир-Тауре № 23 йолча школе шоапрховита, вов хьоге письмош яздар а хьогара письмош кхар а. Хьа вахар а Владимир Ильичах хьахиннa хьоа дIаяла а дукхагIа доаьр. Тха школе В. И. Ленина музей я. Ленина вахарах доле документаш гулду тха. Бокъьала, дех оахa».

— Новкъа хете а, цу дерригача дехарашта жоп лала физически могаргдац сона, — яхаш белкъаза вуаьл Гримлюнд. — Со башка могаш ваь, бакъда дийнахьа 4—5 сахьат доахкх аз книжка йисте дахкха гIерташ йоазув деча истола дIатIахайна вагIаш. Сайлахьвоккхеча Ленинах дагадоагIарий зIамигга дакъа дуцанна дитар сай доаьар дерхI аз.

А. ДУМОВ, АПН соб. корр.

ЭКСПОНАТАШ — КЕРДАЧА МУЗЕЙНА

Массa тайп-тайпарча мемигешкара И. Н. а М. А. а Ульяноггlар музейна-читальнеча дахргIа экспонаташ чу а йоалхаш посылкаш ух Пенза. Культура из кхуаре цига хьабу В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара накъаьболаш.

Шийн педагога никъ Пензе дIаболабаьб Илья Николаевич Ульянове. Цу городе хьоашва техаь цо Марш Александровнайна, цитта хьагаьна цар дезал.

Музей-читальне экспозиция юкъеlоxийт XIX-ча бIаьшерра пензенски губерни, Илья Николаевича педагогически общественни гIулакхаш доззайташ йола исторически материалаш.

Музейна материалаш яхийта аьнна пензенцаша баь тIаьхехам хьалдьаьар культура боккхийча деятелаша. «Ульяновгlар дезале Пензенски музейна-читальнеа Д. Шостаковичагара, — соогIата тlагIойла даь цу тайпарa йоазув а доаш «1917 шу» яха шийн симфоне партитура яйтай композитора. СССР халкъа артиста Б. Смирнова соогIата енкай Ленина фильмашта оттаь фотоиллюстраци. Фотографи дайтиц эдно тIе Мария Александровнай образ оттаьча РСФСР халкъа артиста Е. Федеевас. Вокхийча художникий массеха автолитографи а кхачьай.

ДIадо а гулъаш я УльяновгIар Пионерча музейна-читальнеа материалаш.

Пенза. (ТАСС корр.).

ХАОТТАМ

Техан дийнахьа йоача а доаккхаш, малхбоалехьара гIодахьача бовранагIа, цхьацахча тlоагIа а къеккхи мух хьеккхаргба. Ферга температура республикаца гIолла 15—20 градус, Грозне 17—19 градус йоаккал йолаш хурга.

23-ча 24-ча апреле йоача а йоаккхаш, хьадда цхьа лостам йоазам дацIа мух а хьеккхаш ха хургьа. Температура: буйсанна 1 градус шелалара 4 градус йоаккалта кхоачаш, денонна 17 — 22 градус йоаккал йолаш хургьа. 25-ча апреле хоаттах гIор ергьа.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

МАЛХБУЗЕН ГЕРМАНЕ КЕРДА ПОЛИТИЧЕСКИ НИЗ

Доккха политически событи хиннай Малхбузен Германе. Эссене — пролетарски Рура центра — 12—13 апреле Германски коммунистически парте эггара хьалхара съезд хилар.

Малхбузенгермански политически арене легальни коммунистически царен гучалар — из я немецки болхлой класса, цо са ца кхолени къонахчал доланн къовсам лоттабеча аьнха йоккха котала. ГКП хьанрга кхоачавaь йолча коммунистий инициативе дIахо хьу гитлеризмана дукхаьна лоттабеча къовсаме шоай синош Iодехка болча къовсамкхой гIулакх. Из инициатива кхьаргIа а шей хьанхаьа а Германе коммунистически парте (КПР) никъ бовцеш Iаьдалаша хIана а бийкха доттабеш хиларах.

Ше хьахиннача укх ах шера Германски коммунистически парте вIашатIехьаьынкад ФРГ обществени вахара чIоагIа юкъебена керда политически низ ше хилар дIахьокха. ХIанзе а парте хIачукхан 22 эзар саг. ГКП организацеш вIашагIъехкай мехка дукхагIа йолча районашка.

Селлара дукхача шерашка Малхбузен Германе коммунистий дуккьамала торо хиннай цIе байракхаш хьалхь а лаьда дIхотта, неофашизмана дукхалара, машара, демократена, социализмана тIехьара лозунгаш хьайкаде. «Трута-хале» яхача воссески ване вIашагIкхийттача дукхха хьараш болча наьха митинге ше къамьал деш ГКП председателя Курт Бахмана белгалдаьккхад: «Вай партена меттел, ерригача малхбузенгерманески общества а берригача дуден халкъанта юкъерча болхлой бедаха а Iалаьмате беккхача лоархIаме йола событи хилар чаккхьннача съездах. ГКП съездо боина кхерамена политикана духьалъохтайир ФРГ демократически вIашагIа керлалккхарга бола никъ хьабеллаш йола альтернатива».

Германски коммунистически парте программни заявлени тIайпар Эссенски съездо. Цу тIа хьахайкаду, ГКП болхлой класса марксистски парти хилар. Цо шей гIулакхашта ларде лоттабертба Маркса, Энгельса, Ленина хьехам. Iилман социализм. Парте къовсам лоттабу веччахьалкхенех обществени кулгалдеш бола низ къахьега халкъ хилийтар духьа.

Германски коммунистически парте программни заявлене тIа белгалдоаккх дунен коммунистически болама шийн айкха бувзам хилар. Из духьала а марксизма теоретически политически лардаш хорцахъяха гIертача хIаллера ревизионизманех догматизманех. Из духьала а дунен халкъашта юкъерча болхлой боламa хьаннрий юкъарал меддеш йолча национализмана а.

Дерригача дунен тIарча прогрессивни низашта дика хет токкамах чаккхьннача пролетарски интернационализма байракх яIаь а этта къовсам лоттабеш йола керда делалара отряд шоай мугIарашта юкъе...

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ГРЕЧЕСКИ ДЕМОКРАТАШЦАРА СОЛИДАРНОСТЬ

21 апреле ши шу хуз Греце ваччахьалкхен переворот а хинна, мадбахьан долаш мелха тIема-фашистски диктатура режим оттаьча хана денз. Дукха сагото лайнача грецески халкъа истоpe чухь из Iаьрмд ди кхьача мехкий - прогрессивни общественностаца цхьана советски наха белгалдоаккх грецески демократашцара солидарность дIакхайкхарца.

Дерригача дунен къахьегамхоша шоай митингашкеи собранешкеи чIоагIа бехке ю тIема хунта, грецески халкъа демократически бакъонаш паргIатонаш тоIаль йоахйер из хиларах тара. Укх денаш кхьеста чIоагIача-низаца оп. Авероф яхача Iеажала набахтен къоргашкара вайна хьаховаш йола тутакхий оьполитически гIулакхашта хьаьца цу чу воаллача 200 сага ара хьалу: «Хунта правительства, бокъе йоацаш тхо лувцар, суд яр, чудоахкадар шийна кIезига хеташ санна, адамашта тIа ца кхаьча хьалаш тIаккхоачахьа тхона бахта бокъонца тхо къиза доаде лаьрхIa. Асфале жоакагIатен къоргашка) грецески охранка. — ТАСС бентало) сагатонаш лайначa тха вахара меттел, тхо мел эпарех аьхха, цхьанна а тайпара сага метаи доаца набахтара вахар дIадолладеннад тхона хIанта».

Грецески фашистски хунта аккагIача тайпара чиккаш ду коммунисташта а кхы мел болча демократашта а. Цо из ду Греце НАТО агрессивни блока хьаштий мукъагIъахийтара тIабертабь ше лелабу никъ цхьаккха духьале йоацаш чакхбахар духьа. Шийн шу хьалхагIа аьча фашистски тIема переворото кхерамe фашизма кхурч оттабаьб Европе, Балканашкарча, Средиземни форда, Гаргарча Малхбоален. Юкъерча Малхбоален районерча машара кхерам тIа а тувсаш.

Къизача фашистски террора низ кхачаргбац грецески халкъа духьале кагье. Греце патриоташeн демократашен къонахчал лоIаш къовсам лоттабу моастагIал дола хунта дIаяккхар духьа. Укх шера хиаре хинача Греце Компарте ЦК пленумо белгалдаьккхар диктаторски режим лоатчалурйеннаш ца хилар. Шийн гIулакхаш чIоагIдулуртдолаш ца хунта, йоазар пьэгуна решенешка, хIана аьнча дерригача халкъа духьале уоттцунна хьалташка.

Шоай мелал хо а луш, кховвзалам делае гIерт демократически бокъонаши паргIатонаши тоIаль йоаххарш. Шийн американски натовски газоларий хьешахьагIа диктаторски режиних демократи хеталяйта гIерт грецески реакци. Цунна лаьрхIа да, белггала аьлча, хунта диктатура фашистски маIаи демагогически хабарашта дIахьулдаь лоаттадеш дола конституци оалаш дар.

Дунен общественносто гойналца хьагучайоах уж деастама кховвзаламаш, грецески халкъа къовсам хьалоаи, хоадамболлаш хьадех политически гIулакхаш леладерашта тIа кхуллга сапийтари цу гIулакхашта лийца боахкараш сов чехка мукъабовлийтар.

ПОРТУГАЛЬСКИ КОЛОНИАЛИЗМА ХА ИХОАЧАЕННАЙ

Африкерча шоай колониальни мехкашка наха бархI да лаьккхад Португале премьер-министра Каэтану. Из хиннав «португальски» Гвинее, Анголе, Мозамбике.

Лиссабоне, съезд хилле хьалхагIа, Каэтану хьахайкаир, ше нийта вахара маIан малагIа да аьлча, «из да, «португальски Iаьдалашка империе дерригача халкъий «цхьоагIо» Iалашъяр, аьнна. Цхьабакъда, къахьелен къовсам къа колониета цхьа аьнна ше бовзал политически сихьонзарца ларрIар, хукхача европейски наблюдателашт!

Тема гIулакхашка дIаухийтача таханийна дукхача рузкъо тIакхоачаьча халонашна гIаргI аьнна вIашатайнхьий Португали. 1969 шера чрезвычайни бюджета тIа 6.3 миллиард эскудо хилар цунах. Шолгаза тIаьна хIан аьнна дукхагIа да из мехка экономикага йохийтача капиталовложенешта бюджетера хьокхаьча ахчан. Кизал «рузкъа дIахийтам йола тIехьайнсa Португале вIашатайнхьа хургьярхIа бахьанна санна вIашагIкхеттача Пхатаца. Малхбузен Германе, кхьача натовски мехкийна пуннаьс кхайбрента тIехен фаннасанниовкъостaьа да дере. Империализтама масса оагIорахьара хьаллоттаду Португалегара жандармски дакъа. Африкера портанукъален къовсама низ цун новкъосталца ювхарa дегдоахаш.

Цхьабакъда, сагIарбоьшна хьегача къаее португальски колонизатораш кIалхарбоахарбац цхьаккха дича а ницкъа баргбоацаш бола уж. Цунна дикка тешал ду мехкаш шоай лоIаме хилара тIехьалаттача къовсамхой толамашка. Анголе герз кара а айца къовсам лоттабеш дIадахача шерашка дикка бекха низ а хилна дIаоттад португалукъален эскар, из чIоагIа хьалхон африкаецашхa болча дукхача наха. Талан 15 округах 9 цунга а, колонизаторех цо мукъаьйоккхаб цхьа иккарош соогIа вах бахаш йола мехка кхоалагIа дакъа-территори. «Португальски» Гвинее хIанз африкански патриотий тIаьхьана кIал а кхаб дакъаь цо [illegible].

Африка халкъаьна чIоагIа «аккхаш жоп тел ше бихьача наьгъака» «цIекий бос мелазагIа тайна бале а халкъий барт вIашгIехьбаккха» безам ба аьнна хетийта гIерташ португальски премьера меттийта леладеча гIулакхашта. Барт хургбац нах тоIаба боахкабераштен тоIабаь боахкача нахал юкъе. Иштта хет берригача африкански патриоташта. Из цIаькха а хьаккхайкадир 17 апреле португальски колоней халкъашта шоай къеста дика бокъо яккхар духьа дIачакхбахалца къовсам доттабе лаьрхIа шоаш хилар белгалдаьккхача, Дар-эс-Саламе хинна Африка 14 мехка паччахьалкхенашкен правительстваштен керте латтавий совещане трибунера. Иштта лаьрхIа хилар бакъду португалукъале яккха гIертача къовсамхоша [illegible] а. 14 апреле Каэтану наха арлаваьча дийнахьа Ангола мукъаьяккхара тIехьарча халкъа болаиа представительства хьахайкадир: «Колониальни агрессоран цар хуллаш ята, португалукъале яккха, паргIатонa, къахьегам, машар, образованна йола шоай бокъо лорна лаьрхIа да ангольски халкъ.

Г. [illegible].

(ТАСС).

ШКОЛАЙ, ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦЕЙ, БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Потребительски кооперацо райзаготконторашка гIолла оттабаь боврам а боацаш хьийю моллаш ярa эша белал.

Моллаш еча баьцоагIай ихьан килограммах лу мах:

Довъадаьча ландиш яхча заоех 6 сом;

Йоахаьчa ландыш баьцах 1 соми 80 кап.

Докъадаьча аьтей яхча эзай оалех 1 соми 80 кап.

Довъадаьча черемша яхча баьча оалех 80 кап.

Моллаш еш йола баьцаш мишта Iоне, йокъе еза хоргдолаш дагадовла метаргда райзаготконторашка, респотребсоюза заготовкаш Управлене (телефон: 3-38-10).

ХьаIоа а е хьачу а тела моллаш а баьцаш!

Нохч-ГIалгIай респотребсоюза заготовкаш Управлени.

ЛадувгIа, хьажа

21 апреле

РАДИО

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ховлиш. 8.35 — Ашараш. 9.00 — Москва. 16.00 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 16.15 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 16.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.55 — Ленин ваь 99 шу дизара хетаь торжественни заседани концерта. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 апреле

16.55 — Передачий программа. 17.00 — Ленин ваь 99 шу дизара хетаь торжественни заседани. Концерт. Съездий Кремлевски Дворецера передача. 20.30 — Передачий программа. 20.35 — «ХьалагIа но...» яха художественни фильм.

РАДИО

22 апреле

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Ховлиш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Механизатор континентацаш гIолла» (нохчий меттала). 16.15 — «Лаьттен наха» (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Яхаяв Джамалдина стахаек дола иллеш» яха передача (гIалгIай меттала). 17.30 — Ленин ваь 100 шу дизарга. Беседа (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Къамаьл ду радио обществени редакци (нохчий меттала). 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Къонах» (нохчий меттала). 20.00 — «Вахха да интернационачун тIехьагIара» концерт. 20.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 апреле

18.00 — «Юрта наха» (гIалгIай меттала). 18.35 — «Сон газовой колонии» сто фильм. 18.45 — Пайда ца ицеш кхоачалмаш да (нохчий меттала). 19.05 — Ленинам вай байракх я. «Паччахьалкхен раколонен» яха Ленина болх а хIан цара хьа. 19.35 — Телевизионни передача. 19.55 — Хоамаш. 19.40 — Голаш, ожаш, смотраш. 19.50 — Шаина, берам. 20.00 — Вай Дахкан музыка. Советски белорусски музыка.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина уллам, 11 (3-гIа этаж).
Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-28-11; белхалла секретара—3-34-38; партийни вахарех, культура, промышленностех отделий—3-42-80; юрта боахамах письмай отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-28-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-80; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательство типографа. Реакция арения. 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.